



REZULTATI POSLOVANJA LETOŠNJEGA PRVEGA ČETRTLETJA

Uspešno in obvezujoče

Prvo trimesečje ne predstavlja prave osnove za celovitejšo oceno poslovanja delovne organizacije niti za utemeljena predvidevanja o nadaljnjem poslovanju oziroma zaključku poslovnega leta. Glede na to, da je prvo četrtletje običajno kratko obdobje za ocenjevanje rezultatov poslovanja, pa smo s tokratnimi rezultati lahko zadovoljni.

Celotni prihodek, ki znaša 3908 milijonov dinarjev, je za 38 odstotkov višji od lanskoletnega in predstavlja 23 odstotkov načrtovanega. V tem obdobju je bilo ustvarjenih za 3059 milijonov dinarjev eksterne realizacije — za 221 milijonov dinarjev je bilo izvoza na konvertibilno področje (skoraj še enkrat toliko kot lani), za 1021 milijonov pa na klirinško tržišče (93 odstotkov več kot pred letom dni).

Porabljenih je bilo za 2055 milijonov dinarjev sredstev, kar je sicer za 54 odstotkov več kot lani, vendar pa le petina letošnjih predvidenih porabljenih sredstev. Nizka stopnja porabljenih sredstev pa je razumljiva, saj so pri obračunu zajete le zaključene komisije prvih dveh mesecev.

Relativno nizka stopnja porabljenih sredstev pa pogojuje dokaj visok dohodek, ki predstavlja razliko med celotnim prihodkom in porabljenimi sredstvi. V letošnjem prvem četrtletju ta znaša 1853 milijone dinarjev — za 132 odstotkov je višji od lanskoletnega in predstavlja 29 odstotkov načrtovanega v letošnjem letu.

Če od dohodka odštejemo še obveznosti, ki jih moramo plačevati iz dohodka — te so skoraj enake kot lani in predstavljajo 17 odstotkov predvidenih — dobimo čisti dohodek v višini 1471 milijonov dinarjev. Ta je precej visok, tako v primerjavi s planom (36%) kot z lanskim letom (za 249% več).

Del čistega dohodka, namenjen za realizirane osebne dohodke, je znašal 776 milijonov dinarjev, kar je za 132 odstotkov več kot pred letom dni.

S 767 milijoni izplačanih osebnih dohodkov pa znaša v Litostroju povprečni mesečni neto osebni dohodek na delavca 39.296 dinarjev.

V skladu z višino dohodka (približno četrtna letno predvidenih) so bili oblikovani vsi skladi. Sklad za razširitev materialne osnove dela pa je že presegel polovico letos predvidenega in znaša kar 445 milijonov dinarjev.

Pri primerjavi z lanskim letom moramo upoštevati spremembe, ki jih je uvedel zakon o celotnem prihodku. V preteklosti so se obrestni na kredite za obratna sredstva ter

stroški plačilnega prometa uvrščali med obveznosti iz dohodka, po novem pa se smatrajo za poslovne stroške in so prištet k porabljenim sredstvom.

Čeprav se uspešnost TOZD in DS nekoliko razlikujejo, je delovna organizacija kot celota v prvem četrtletju uspešno poslovala.

Kazalci uspešnosti poslovanja kažejo na uspešen zaključek prvega četrtletja, saj presegajo četrtno letnega načrta; dobri pa so tudi v primerjavi z istim obdobjem lani in presegajo inflacijski faktor.

Naj to trditev ponazorimo z nekaterimi številčnimi podatki in premerjavami:

- dohodek in čisti dohodek na delavca sta za 5 oziroma 11 odstotkov višja od planiranih ter za 125 oziroma 238 odstotka boljša kot lani;
- v skladu z rastjo dohodka in čistega dohodka smo že v prvem trimesečju dosegli višino, ki smo jo predvideli za celo leto;

(Nadaljevanje na 2. strani)

40 let osvoboditve in zmage nad fašizmom

Spomnimo se velikih majskih dni pred štirimi desetletji! Velikih in pomembnih dni za vsakega od nas, živčih na tem koščku sveta v Jugoslaviji. Spomnimo se dogodkov, ki so imeli za človeka poseben pomen, dogodkov, ki so pomembni za naš danes in imajo pomen tudi za jutri.

Minilo je štirideset let od dneva, ko so sile antihitlerjevske koalicije prisilile največjo nacistično silo v Evropi k brezpogojni kapitulaciji. Devetega maja 1945. leta je že iz sedem mesecev osvobojenega Beograda maršal Jugoslavije tovariš Tito oznanil: »Danes, devetega maja, natanko 49 mesecev in tri dni po fašističnem napadu na Jugoslavijo, je kapitulirala nacistična Nemčija, največja agresivna sila v Evropi. Devetintrideset mesecev nadčloveških naporov in prelivanja krvi naših narodov je obrodilo svoj sad. Nekoč močna in na videz nepremagljiva sila je danes zlomljena...«

Svobodoljubni narodi sveta so izbojevali največjo in najtežjo bitko v zgodovini človeštva. V tej bitki narodi in narodnosti Jugoslavije niso stali ob strani. Z narodnoosvobodilno vojno in socialistično revolucijo, ki jo je vodila Komunistična partija Jugoslavije, smo se častno postavili v prve vrste ob boreči se svobodoljubni svet. V tej borbi smo prednjačili pred mnogimi evropskimi narodi, ki jih je doletela usoda okupacije mračnih nacističnih hord.

To izpričujejo tudi borbe po devetem maju na naših tleh. Dan zmage slavimo pri nas 15. maja, ko je jugoslovanska armada zlomila še zadnji odpor fašističnih sil v severni Sloveniji. Pred zmagovitimi partizani so morale

orožje položiti umikajoče se nemške enote in z njimi okupatorji hlapi ustaši, domobranci, četniki in vsa druga reakcija, ki je z včerajšnjimi gospodarji bežala iz Jugoslavije, da bi se izognila plačilu računov za izdajstvo.

Svobode nam ni podaril nihče. Zanj smo Jugoslovani plačali visoko ceno! Težke in velike so bile materialne izgube že tako agrarno zaostale balkanske države. Neprecenljiva pa je bila škoda, ki jo je vojna na naših tleh zasekala v drevo življenja naših narodov. Naša država je izgubila 1.706.000 prebivalcev. Na naših tleh se je med vojno bojevalo 185 divizij, 47 brigad in 47 samostojnih polkov sovražnikovih vojakov in izdajalcev, ki so iz rok okupatorja sprejemali orožje in prisegli Hitlerju. Narodnoosvobodilna vojska je s tem, ko je nase vezala tako velike vojaške sile, onemogočala silam osi, da bi bile te vojaške enote uporabljene na bojiščih Sovjetske zveze, Afrike, Italije, Francije. Jugoslavija je sama prve mesece okupacije z vstajami naših narodov odprla fronto v tem delu sveta. Narodnoosvobodilno gibanje na naših tleh pa je pomenilo tudi močno moralno in materialno oporo ostalim svobodoljubnim gibanjem v Evropi in je z rastjo postajalo vse pomembnejše tudi v mednarodnih razmerah.

Narodnoosvobodilna vojska na naših tleh ne bi nikoli doživela takšne veličine, moči, širine, če ne bi narodi v pričakovanju zmage nad fašizmom videli tudi zmago nad sistemom razrednega izkoriščanja in nacionalne neenakopravnosti. Težnja po novi Jugoslaviji — socialistični družbeni ureditvi se je med vojno uresničevala z razvojem revolu-

cionarne narodne oblasti in narodnoosvobodilnih odborov. Narodnoosvobodilna vojna je bila tako tudi socialistična revolucija. Za bratstvo, enotnost, za svobodo, za socialistično Jugoslavijo je v težki štiriletni vojni padlo 305.000 borcev-partizanov, ranjenih borcev partizanov je bilo 425.000. Na tisoče ljudi je trpelo po taboriščih, zaporih po Evropi. Vse te žrtve, razdejavanja in trpljenje mora ostati večno opozorilo in opomin prihodnim generacijam, kaj je imperializem in kakšno zlo rojeva naci-fašizem. Zato 40-letnico zmage miroljubne sile vsega sveta ne slavijo le kot spomin na zmago, pač pa tudi v opomin, da se kaj takega ne bi več ponovilo.

V štiridesetih letih svobode je Jugoslavija spremenila svojo podobo. Na pogoriščih vojne so zgrajene tovarne, mesta, ceste, železnice. Tudi naš Litostroj je sad prve petletke v svobodni Ljubljani. Razvoj je hiter. Štirideset let svobode in miru je plodnejše od razvoja, ki smo ga pred tem merili s stoletji. Pri tem smo delali tudi napake, včasih premalo premislili o odločitvah. So stvari, ki jih moramo popraviti. Čakajo nas še mnoge bitke na gospodarskem področju. Te bitke, kot vse prejšnje, bomo izbojevali z idejnopolitično in akcijsko enotnostjo zveze komunistov in delovanja vseh delovnih ljudi in drugih družbenih dejavnikov. Ta dejavnost se je že začela. Litostrojski delavec daje svoj prispevek, saj se zaveda, da je razvijajoča samoupravna socialistična skupnost bratskih narodov in narodnosti Jugoslavije najlepši spomenik vsem tistim, ki so trpeli in se borili za svobodo.

J. Babič



(Foto: V. Udovič)

Množično po poti okoli Ljubljane

Tudi Litostrojčani smo se v velikem številu udeležili pohoda po Poti spominov in tovarištva, ki je bil v soboto, 11. maja. Skoraj sto naših delavcev je pričelo s pohodom pred Litostrojem, kjer je bila za to priložnost razstavljenih nekaj naših proizvodov. Pridružili so se učencem in delavcem SŠTS in z njimi nadaljevali pohod do cilja.

Delavci tozda PUM so se držali tradicije in se tudi letos odpravili na pohod iz Fužin (približno 150 udeležencev). Iz Fužin se je na pohod podalo tudi 30 članov Planinskega društva Litostroj. Pot je bila za vse približno enako dolga — 12 km.



(Foto: t. š.)

OBČINSKE NAGRADE OF

V jedilnici tozda TVN so bila 26. aprila podeljena letošnja priznanja osvobodilne fronte občine Šiška. Poleg nagrajencev so podelitvi prisostvovali tudi predsednik MK SZDL tovariš Tone Florjančič, podpredsednica MK SZDL tovarišica Metka Verbič, predsednica Skupščine občine Ljubljana-Šiška tovarišica Anka Tomineš in ostali predstavniki Skupščine občine Ljubljana-Šiška, pa tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov Litostroja.

Po uvodnem govoru podpredsednice republiškega komiteja SZDL tovarišice Božene Ostrovršnik je bilo letos podeljenih 40 srebrnih znakov OF. Med prejemniki priznanja je bila tudi KS Litostroj.

Podelitvi priznanj je sledil kratek kulturni program, ki ga je z recitacijami in zapetimi pesmimi uspešno izvedla skupina učencev in učenek SŠTS Franc Leskošek-Luka in mešani pevski zbor Litostroj.

t. š.



Predsednik krajevne konference SZDL KS Litostroj Milan Zagorc sprejema srebrno priznanje OF (Foto: t. š.)

Evidentiranje možnih kandidatov

Že danes, ne šele jutri, moramo posvetiti več svojega časa, znanja in prizadevnosti razvoju naše družbe, ki pred nas postavlja vedno večje naloge. Bolj prizadeto moramo razmišljati o svoji prihodnosti, ki še vedno temelji na že oblikovanih ciljih, ki jih moramo doseči. Temelji tudi na določanju pogojev za uresničevanje teh ciljev, da bomo lahko zadovoljevali naše in skupne potrebe.

Torej je zadovoljevanje naših potreb, ne samo fizičnih, ampak tudi moralnih, estetskih in kulturnih, odvisno od naših pomembnejših odločitev, ki jih sprejemamo predvsem preko svojih delegatov. Pred pomembnejšimi odločitvami se bomo morali mi in naši delegati vprašati, kakšen je sedanji in bodoči smisel tega, kar delamo. Kaj pomeni moje stališče zame, za delegata, ki ga posreduje, za okolje, ki mu pripada, in kaj pomeni za skupnost.

Vedno moramo imeti pred očmi, kam vodijo naše odločitve. Ne moremo vedno misliti samo nase, na svojo trenutno korist! Med nami je

še vedno preveč takih, ki jih ne prizadene, kaj se dogaja okrog njih. Vendar samo do takrat, ko so prizadeti zaradi odločitve drugih. Zato se ne smemo izločiti iz odločanja, ampak čimveč sodelovati, da bomo imeli svoj delež pri odločitvah.

Te dni že poteka evidentiranje možnih kandidatov za delegate v delegacije samoupravnih interesnih in družbenopolitičnih skupnosti ter za kandidate v sindikalne organe. Ti evidentirani možni kandidati, katerih večino bomo tudi kandidirali in izbrali na volitvah, bodo nato odločali o naših potrebah in načrtih, kakor tudi o potrebah in načrtih tis-

tih, s katerimi sodelujemo, in širše družbene skupnosti. Obenem bodo usklajevali svoje interese z interesi skupine, katero predstavljajo in z interesi drugih.

Odločitve bodo delegati sprejemali na podlagi svojega znanja in zavzetosti do stvari ali problema, o katerem bodo odločali, in našega sodelovanja.

Od nas vseh je odvisno, kako bodo pri tem uspevali. Zato bi bilo prav, da na delavskem svetu ali seji organov našega sindikata vprašajo delegata, če je pridobil mnenje in stališča skupine, ki jo zastopa. Mnenje bo lahko pridobil, če bo pravočasno dobil gradivo za sejo in dovolj informacij, in če se bo za to potrudil. Drugače ne more in ne sme odločiti. Vendar so to že znane stvari, ki jih imamo napisane v naših samoupravnih aktih ter pravih sindikata. Moramo jih le bolj dosledno izvajati.

Poglejmo to gradivo in gradivo, ki ga še dobivamo, ter začnimo evidentirati kandidate za delegate, s pomočjo katerih bomo odločali o našem nadaljnjem razvoju!

V. Kreft

18. seja predsedstva sindikata

Pred sindikatom delovne organizacije je veliko dela, kar kaže tudi dnevni red 18. seje predsedstva konference OOS, ki je bila 15. aprila letos, in je obsegal kar deset točk.

Predsednik kulturne komisije je predsedstvo konference OOS seznanil z novostmi, na primer, da bodo na ogled kulturnih prireditev vabili tudi litostrojske upokojece. Opozoril pa je, da na kulturnih večerih, ki so organizirani približno enkrat na mesec, ni opaziti predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov ter vodilnih delavcev tozdog in delovnih skupnosti.

Osrednji točki seje sta bili obravnavanje mnenj in pripomb k osnutku pravilnika o postopku za uveljavitev pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja in obravnavanje odprtih vprašanj z letnih sej izvršnih odborov v OOS tozdog in delovnih skupnosti.

Socialna služba delovne organizacije je pripravila pripombe k osnutku pravilnika o postopku za

uveljavljanje pravic iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Izdelan je že predlog pravilnika. Po primerjavi naših pripomb s pripombami, ki so jih posredovale nekatere druge organizacije združenega dela (podobne oziroma enake), je razvidno, da naše pripombe v predlogu pravilnika niso bile upoštevane! V tej fazi lahko izoblikujemo še dopolnila k predlogu pravilnika, če bi se pojavile še dodatne pripombe, ki niso vključene v pripombe k osnutku pravilnika. Po mnenju socialne službe pravilnik dobro ureja zadeve, pripombe, ki smo jih imeli k osnutku pravilnika, pa so bile v nasprotju z veljavnimi zakoni, ki urejajo to področje, in so zato nesprejemljive.

Odprta vprašanja z letnih sej izvršnih odborov bi morala biti obravnavana že v februarju, vendar pa so bila zaradi številnih nalog predsedstva obravnavana šele na tej seji predsedstva.

Veliko vprašanj je že razrešenih, saj smo v tem času sprejeli nekatere samoupravne sporazume in pravil-

nike, ki urejajo določeno problematiko. Na ostala vprašanja pa so odgovarjali Bojan Zupančič, Darinka Perko, Magda Kreft in Karel Gornik.

Precej pripomb je bilo tudi na določila pravilnika o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov delavcev. Tako je predsedstvo konference OOS sprejelo sklep, da strokovna služba pregleda in pripravi analizo določil iz veljavnega pravilnika.

Predsedstvo konference -OOS je obravnavalo tudi priprave na volitve v letu 1986. Za evidentirarja-kordinatorja dela v postopku volitev za delovno organizacijo je na predlog kadrovske komisije potrdilo Vasjo Krefta. Predsedniki izvršnih odborov OOS in evidentirarji v tozdog in delovnih skupnostih pa se morajo ravnati po usmeritvah koordinacijskega odbora za kadrovska vprašanja pri OK SZDL Ljubljana-Šiška in odbora za organiziranost in kadrovsko politiko pri OS ZSS Ljubljana-Šiška.

Z. Adlešič

Uspešno in obvezujoče

(Nadaljevanje s 1. strani)

- planske zadolžitve smo presegli tudi pri primerjavi akumulacije z dohodkom, čistim dohodkom ter v primerjavi s povprečno uporabljanimi sredstvi — pokazatelji pa so visoki v primerjavi z istim obdobjem lani;
- močno so porasla povprečno (na delavca) uporabljena poslovna sredstva ter še bolj povprečno uporabljena obratna sredstva.

Nekaj več ton kot lani

Količinska proizvodnja — pogosto imenovana tonaža ni vedno najboljši kazalec uspešnosti poslovanja. K vrednosti proizvodov vedno več prispeva kvaliteta materiala ter vloženo delo oziroma zahtevnost obdelave proizvoda. Vseeno pa za ilustracijo in primerjavo s preteklim letom navajamo nekatere podatke o trimesečni količinski realizaciji.

V celoti smo v treh mesecih izdelali 7651 ton različnih proizvodov, kar za 9 odstotkov presega lansko proizvodnjo in je 90,3 odstotka načrtovane proizvodnje za prvo trimesečje.

V osnovni proizvodnji, ki zajema turbine, črpalke, žerjave, reduktorje, opremo za cementarne, dizelske motorje, strojne dele in male elektrarne, smo presegli plan za 1,5 odstotka ter v primerjavi s preteklim letom povečali količino proizvodov za 136 odstotkov.

Transportnih vozil in naprav smo izdelali 1137 ton (82,4 odstotka načrtovanih) in 19 odstotkov manj kot lani. Preoblikovalne opreme je bilo skoraj isto količino kot lansko leto, plan pa je bil izpolnjen 87-odstotno. Vseh ulitkov je bilo 2084 ton — 85 odstotkov plana in za 15 odstotkov manj kot lani, lansko proizvodnjo zvarjencev in odkovkov pa smo presegli za 12 odstotkov, do uresnitve načrtovanega pa nam je manjkalo manj kot 8 odstotkov.

Paberkovanje po zapisnikih

»Mnenje članov komisije je, da bi na seminarje oz. posvetovanja z določeno tematiko pošiljali enega kandidata, ki naj pridobljeno znanje in literaturo posreduje ostalim sodelavcem. Ker je iz predlogov za udeležbo na seminarjih razvidno, da se le-teh skoraj praviloma udeležujejo le vodstveni oz. vodilni delavci, so člani komisije mnenja, da bi bilo smotnejše, če bi se seminarjev udeleževali tisti delavci, ki opravljajo dela in naloge, v zvezi s katerimi potekajo teme na seminarjih.«

22. redna seja Komisije za delovna razmerja DS SSP — 11. 4. 1985

»IO je ugotovil, da je delovna akcija čiščenja okolja 13. aprila uspeša. Dogovorili smo se za delovno akcijo čiščenja okolice in domov v Fiesi, ki naj bi bila 8. in 9. junija 1985.

Ker je 8. junija delovna sobota, IO apelira na vodje oddelkov, da bi

Poslovanje prvega četrletja je spodbudno ter nas hkrati zavezuje. Letni plan, ki smo si ga zastavili, moramo ne le doseči, ampak ga znatno preseči, saj nas k temu sili naš razvojni program, ki je tik pred pričetkom izvajanja in zahteva čim večje lastno financiranje (zaradi visokih obresti so krediti čedalje manj zaželeni), k temu pa nas spodbuja tudi skrb za lastni standard. Le z večjo in boljšo proizvodnjo lahko ustvarimo dohodek, ki bo omogočal rast vrednosti točke (in osebnega dohodka), kar bo omililo, če že ne preprečilo, padanje življenjskega standarda vseh nas.

t. š.

omogočili udeležbo na delovni akciji tistim delavcem, ki se jo bodo pripravljeno udeležiti.«

17. seja IO OOS TOZD ZSE — 18. 4. 1985

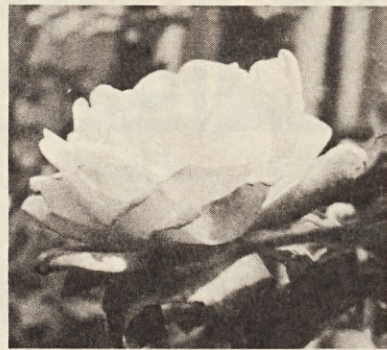
»Glede nabave premoga za delavce je bila podana informacija o dosedanjem delu odbora, vendar smo ugotovili, da bo akcija letos težko izvedljiva, saj se odbor za organizacijo pri svojem delu srečuje z velikimi tehničnimi problemi, ki se ne dajo takoj razčistiti.«

16. redna seja IO OOS TOZD OB — 22. 4. 1985

Visok odstotek povečanja vrednosti točke 15 odst.) rezultira delno iz ugodnih rezultatov, delno pa pomeni spodbudo za delovna prizadevanja v naprej.«

15. redna seja DS TOZD PROD — 25. 4. 1985 t. š.

Rdeče vrtnice za Tita



»Tudi jaz sem delal rotorje, ne tako velike, kot sem jih danes tu pri vas videl...«. Tako nam je govoril tovariš Tito ob svojem zadnjem obisku v Litostroju. To je bil njegov osmi obisk v podjetju, ki že osemindeseto leto s ponosom nosi njegovo ime — Titovi zavodi.

Pet let je minilo od njegove smrti, ko smo delavci Litostroja stali tiho, z mislijo na njega, s tisoči drugih na ljubljanskih ulicah. S spoštovanjem in zavestjo, da nadaljujemo njegovo delo, smo se tokrat poslovili od voditelja naše partije, revolucije in države.

Od protokola, ki skrbi za spominski center, smo na našo prošnjo dobili obvestilo, da se lahko poklonimo spominu na Tita 9. maja 1985. Tudi ura je bila določena: 10 in 15 minut. Ta dan, kot vse dni od 4. maja naprej, so prihajale številne delegacije iz cele Jugoslavije in iz tujine.

Delegacija litostrojskih delavcev v sestavi Josip Klobučar, Barbara Krošelj in Janko Babič je pred Užiško 15 prišla uro prej. Pred nami so izkazali spoštovanje in zahvalo delu tovariša Tita delegacija sovjetskih vojnih veteranov in delegacija britanskih vojnih veteranov. Vodič, ki je bil ves čas z nami, odkar smo stopili na dvorišče Užiške 15, nam je dal vsa potrebna navodila. Pred hišo cvetja smo opazovali menjavo straže Titovih gardistov.

Prišel je trenutek polaganja cvetja, trenutek, ko se je tudi naša tričlanska delegacija v imenu kolektiva Litostroj poklonila človeku, s katerim so bile uresničene zgodovine pridobitve razvoja samoupravne socialistične družbe.

Na grob smo položili šopek rdečih vrtnic in razvite trakove, kjer smo zapisali:

Tovarišu Titu — delavci Litostroja.

Janko Babič

Namesto proslave

Ob pripravah na letošnje praznovanje 40-letnice osvoboditve, 27. aprila dneva OF ter 1. maja praznika dela, smo se tudi v Litostroju odločili, da na slovesen način obeležimo praznik dela ter obletnico osvoboditve.

V ta namen smo pripravili proslavo, ki pa je žal zaradi slabega vremena odpadla.

Ob tej priložnosti objavljamo prvomajski nagovor predsednika konference sindikata Fadila Zeca delavcem Litostroja in še enkrat, čeprav z zamudo, vsem čestitamo v imenu družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov ter vodstva delovne organizacije ob teh pomembnih jubilejih.

Ideja o praznovanju 1. maja izvira iz druge polovice 19. stoletja, ko so se delavci začeli organizirano boriti za skrajšanje delovnega časa. Zveza strokovnih sindikatov ZDA je leta 1886 sprejela sklep, da se najprej izvedejo med delavci priprave ter nato sproži akcija, da bi skrajšan 8-urni delovni čas 1. maja 1886 postal resničnost. Ob tem dnevu so v podporo akciji za skrajšanje delovnega časa v ZDA organizirali 5000 stavk, zlasti v Čikagu, Baltimoru in drugih mestih. Kmalu je osemurni delavnik dobilo 1.250.000 ameriških delavcev, od tega 185.000 v Čikagu. Mednarodno veljavo pa je dobil 1. maja na prvem ustanovnem kongresu II. internacionale, ki je bil od 14. do 21. junija 1889 v Parizu.

Prvi maj je bil in bo ostal mednarodni praznik dela in borbe delavcev vsega sveta v boju za solidarnost, mir in enotnost. Posebno pa je pomembno tudi to, da ob mednarodni enotnosti in solidarnosti praznuje prvi maj vsak narod oziroma delavski razred v svojih delovnih in življenjskih razmerah.

Ko se ob vsakoletnem delavskem slavnju spominjamo generacij delavcev, ki so z nageljni in Internacionalo na ustih v težkih razmerah slavili 1. maj kot edini resnično delavski praznik, se z mislimi vračamo tudi na pot in dosežke v razvoj socializma v svetu in posebej pri nas.

Prav v teh dneh smo v naši domovini v središču akcije in naporov za nadaljnje uresničevanje in krepitev socialističnega samoupravljanja in vseh celicah naše družbe. Še več, samoupravljanje je temeljni kamen družbenoekonomskega odnosa; to temeljno organizacijo dela sprejema vsak delovni človek kot osnovni interes in motivacijo, ki vodi k osvobajanju dela. Zato moramo s ponosom poudariti, da je prav socialistično samoupravljanje največja pridobitev jugoslovanskih delavcev in ena od temeljnih prvin posebnosti uresničevanja marksizma v konkretnih specifičnih jugoslovanskih razmerah kot nov dosežek v razvoju marksistične znanosti in politike samoupravljanja na naših tleh.

Prazniki 27. april — dan OF, 1. maj — praznik dela in 9. maj — dan zmage nas letos, ko praznujemo 40-letnico zmage nad fašizmom, še posebej zavezujejo s svojimi borbenimi izročili, ki jih moramo nadaljevati z ustvarjalnostjo in dobrim delom.

Gospodarjenje in uspehi v letu 1984 so odraz prizadevanja vseh delavcev delovne organizacije. Tudi v letošnjem letu in v naslednjem srednjeročnem obdobju moramo nadaljevati dosledno izpolnjevanje letnega in srednjeročnega plana. Le tako bomo dvigovali družbeno kakor tudi osebno življenjsko raven.

V teh dneh obravnavamo rezultate poslovanja v prvem četrletju letošnjega leta. Doseženi rezultati so kljub vsem težavam, s katerimi smo se srečevali, vzpodbudni, hkrati pa tudi obvezujoči za vse članse našega kolektiva, da z največjim angažiranjem izpolnimo zastavljene cilje. Ocenjujemo, da smo v preteklih letih že ustvarili dobre delovne pogoje, vendar si moramo prizadevati za nadaljnji razvoj delovne organizacije, kar nas zavezuje tudi naša ustava.

Ko smo pred leti odprli nov objekt jeklovarne, smo ugotovili, da program zaradi svoje pomembnosti zahteva svoje mesto v Litostroju. Ko smo sprejeli naloge o nadaljnji izgradnji in razširitvi delovne organizacije, smo se zavestno odločili za izgradnjo težke obdelave, pri čemer bo od nas samih, od naše samoupravljalke zavesti, odgovornosti, znanja in dela, odvisno ali bomo uspešno uresničili tudi to nalogo.

Zato pozivam vse litostrojske delavce, da tudi vnaprej krepimo našo enotnost v cilju izpolnjevanja zastavljenih nalog, za katere smo se v srednjeročnem programu zavezali, vsestranski gospodarski in kulturni napredek naših narodov in narodnosti, vsestranski razcvet naše socialistične samoupravne skupnosti, mir in enakopravnost vseh.

V imenu družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva delovne organizacije vam čestitamo k prazniku Osvobodilne fronte, prazniku dela 1. maj in 40. obletnici osvoboditve.

Dobri rezultati gospodarjenja, večje obveze v prihodnje

Predsedstva družbenopolitičnih organizacij delovne organizacije so se sestala in obravnavala rezultate gospodarjenja v prvem četrtletju ter oceno poslovanja za prvo polletje 1985.

V prvem četrtletju 1985 smo presegli plan, po prvih podatkih pa bomo uspešno poslovali tudi v drugem četrtletju. V prvem polletju bomo predvidoma fakturirali nekaj čez 9 milijard dinarjev (celotni prihodek je za leto 1985 planiran v višini 16 milijard dinarjev).

Dobri rezultati gospodarjenja pa nas hkrati opozarjajo tudi na naloge, ki ji moramo izvršiti, da bo delo dobro organizirano in opravljeno. Zato moramo še posebno pozornost nameniti pripravi in izdelavi plana delovne organizacije za leto 1986 in za naslednje srednjeročno obdobje 1986—1990.

MINI NOVICE

Družbenopolitično življenje teče po svojih že ustaljenih poteh, sem ter tja ga zmotijo le maratonski sestanki naših predstavnikov. Sicer pa se vse bolj bliža čas letnih dopustov...

Junij je pred durmi, listkov z izračunano višino letnih dopustov pa od nikoder. Vsako leto jih dobimo kakšen mesec pozneje, zato predlagamo, da bi jih v bodoče izračunavali kar za naslednjih pet let skupaj. Bodo vsaj pravočasno prišli.

Toliko bolje pa je bilo z regresom. Dobili smo ga ravno ob pravem času in v zavidljivi višini. Vsi smo ga bili veseli — pa saj ga bomo še krepko potrebovali. Baje so ponekod tovarniške prikolice za letovanje tudi po 250 dinarjev na dan ali največ 500, naše pa so po 800 dinarjev dnevno. V končnem seštevku smo nekje skupaj.

Na proizvodnem področju nam največ skrbi dela Haditha. Posebej so zaskrbljeni v tozdu Montaža, saj morajo za svoje monterje upoštevati določeno število 30 nadur na mesec, na terenu v Iraku pa je to nemogoče. Zato so tudi sklicali sestanek, na katerem so povabili predsednico skupščine občine Ljubljana-Šiška Anko Tomiňsek in »ministra« za delo Slovenije tovariša Petra Toša. Od tovariša Toša so pričakovali pameten nasvet in so ga tudi dobili. V naglici, ko se mu je že od začetka mudilo drugam, je kategorično izjavil, da je število 30 nadur nepreklicno in dokončno, in če že ne moremo v rednem času opraviti dogovorjenega dela, naj pač ne sklepamo poslov, ki bi zahtevali preveliko število nadur! Vse v vidu socializacije dela!

Tega, da ne bi preveč delali, smo se pa tudi sami krepko držali v petek, 26. aprila. Pred nami je bilo celih devet dni počitnic, pa smo prav tako drveli iz tovarne že po malici. Le kdo bi upošteval poziv, da je to navaden delovni dan, ko moramo delati kot običajno do pol tretje ure! Pa ša proslava nam je odpadla zaradi dežja. Toliko bolje, saj bi recitatorji in godbeniki sami stali ob spomeniku.

Močno podporo v prizadevanjih za čim manj delovnih dni smo imeli pred 9. majem tudi od zveznega izvršnega sveta, ki nam je predlagal možnost dela prost 9. maj. Saj bi ga lahko nadomestili z 11. majem, vendar smo bili še toliko zavedni, da smo si parado iz Beograda ogledali zvečer, 11. maja pa smo hodili ob žici okupirane Ljubljane. Spet pa smo se Slovenci izkazali za enoten narod in smo lepo složno delali 9. maja.

ZADNJA NOVIC

Telefonske centrale še ni! Enako tudi ne internih telefonskih imenikov, ki jih že dve leti delajo v naši tiskarni. Sicer pa nam stari imenik daje vsaj pregled nad našimi bivšimi Litostrojčani, ki so bodisi že zapustili našo delovno organizacijo ali pa celo že umrli.

m. m.

Trenutno se v delovni organizaciji srečujemo z dvema vrstama težav: sprejem novih predpisov na področju deviznega poslovanja in gospodarskih odnosov s tujino, kar zahteva tudi ponovno prilagajanje delovne organizacije tem določilom, ter zahteva Iraka, da se plačila za letošnje leto ponovno odloži. Zahteva Iraka pa nas ne opravičuje, da svoj obvez do njih ne bi izvršili do dogovorjenega roka! Dela na objektih Haditha moramo dokončati do roka (15. 11. 1985), da ne bomo plačevali zamudnih obresti, ki znašajo kar 53.000 ameriških dolarjev za vsak dan zamude. Izhod moramo iskati v nadomestitvi priliva sredstev. Za čas, ko bi plačila izostala, pa bi morali najeti posojila (s pomočjo poslovnih bank, Narodne banke Jugoslavije in Zveznega izvršnega sveta), ki jih bomo povrnili, ko bo prispelo plačilo iz Iraka.

Litostroj ima letos vse možnosti, da prične investicijo v težko strojegradnjo.

Ob teh dveh postavkah (odložitev plačil iz Iraka in pričetek investicije v težko strojegradnjo) bo potrebno v letu 1986 predvideti investicijo v višini 25—30 milijard dinarjev. To pomeni, da bo potrebno delo na vseh področjih še izboljšati in bolje organizirati.

Zato je dogovorjeno, da se v pričetku junija letos ponovno sestanejo predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij delovne organizacije in obravnavajo priprave plana za leto 1986 in možnosti poslovanja v drugem polletju 1985.

Na seji so bile sprejete naslednje ugotovitve:

— Na podlagi rezultatov poslovanja v prvem četrtletju 1985 in v lanskem letu lahko ugotovimo, da se je naša poslovna miselnost spremenila.

— Imamo rezerve, ki bi jih kazalo še dodatno izkoristiti na račun boljšega poslovanja.

— K boljšemu rezultatu morajo prispevati tudi novoustanovljeni poslovniki odbori.

— Prizadevati si moramo za kvalitetnejši dvig proizvodnje (uvredba računalniško vodenih strojev, v SŠTS moramo usposobiti kadre za delo s takimi stroji).

— Prizadevati si moramo za enakopravno nastopanje v svetu skupaj z velikimi jugoslovanskimi organizacijami združenega dela (Bor, Zenica, Kolubara itd.).

Kar zadeva drugo ugotovitev, je znano, da je Litostroj pričel kot tovarna turbin, da pa proizvodnja le-teh ni več na takem nivoju kot nekoč. Zato se moramo zavzeti za dvig proizvodnje na tem področju, ob tem pa dvigniti kvaliteto v ponudbi in tudi pri izvršitvi. V zadnjem času, ko je vse bolj jasno, da je pridobivanje elektrike na jedrski način oziroma na nafto nevarno za okolje, je izkoriščanje vodne energije spet bolj aktualno. Po kvaliteti naših izdelkov smo izenačeni z vodilnimi svetovnimi proizvajalci, problem pa je, da naša proizvodnja ni najbolj organizirana (zamujevanje rokov). Zanimarili pa smo področje izdelave črpalk in delo pri razvoju reduktorjev. Slabost naše delovne organizacije je tudi v tem, da smo zanemarili delo na področju majhnih objektov in da nismo vzgajali kadra za tak obseg in kvaliteto proizvodnje, kot jo zahteva tuji trg.

Ob vsem tem pa moramo upoštevati še sodelovanje Litostroja pri izdelavi objektov na Muri in Savi.

Vse to kaže na dejstvo, da ni nobene osnove za preplah, če bo dovolj naročil in dela v prihodnje.

Predsedstva družbenopolitičnih organizacij so sprejela naslednje sklepe:

1. Ob obravnavi rezultatov gospodarjenja v prvem četrtletju letošnjega leta ocenjujejo, da so le-ti ugodni, vendar tudi obvezujoči za vse delavce delovne organizacije, da take rezultate dosegajo tudi v prihodnje.

Tito med delavci

Sindikalni časopisno-izdajateljski delovni organizaciji NIRO »Radničke novine« iz Zagreba in TOZD »Delavska enotnost« iz Ljubljane pripravljata monografijo o povojnih obiskih tovariša Tita v delovnih kolektivih v naši državi. Da bi bilo pri izdaji monografije delo čimbolj usklajeno, je bil ustanovljen tudi založniški svet in redakcijski odbor.

Prva seja založniškega sveta je bila v naši delovni organizaciji v tozdu PPO 25. aprila 1985. Sejo je vodil predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije Dušan Bogdanov-Senko, ki je tudi predsednik založniškega sveta. Prisotni so bili predstavniki sindikata in nekaterih večjih organizacij združenega dela iz vseh republik in avtonomnih pokrajin, iz SR Slovenije pa sta člana založniškega sveta tudi Marjan Orožen, predsednik Zveze sindikatov SR Slovenije, in naš sodelavec Fadil Zec, predsednik KOOS Litostroj.

V monografiji, ki naj bi izšla v marcu prihodnje leto, bodo predstavljeni Titovi obiski v 164 delovnih organizacijah (nekateri je obiskal večkrat) in seveda tudi v Litostroju.

Na seji je bil sprejet Pravilnik o delu založniškega sveta in plan realizacije tega projekta, dogovorili pa so se tudi za koncept monografije. Knjiga bo izšla hkrati v srbohrvaškem (latinici in cirilici) ter v slovenskem jeziku, založnika pa si bosta prizadevala še za kasnejše izdaje v makedonščini, albanščini, madžarščini in vsaj enem od svetovnih jezikov, najverjetneje v angleščini.

Predsednik založniškega sveta je poudaril, da ni naključje, da je bila

prva seja založniškega sveta prav v Litostroju. Tovariš Tito je delovno organizacijo obiskal kar osemkrat, pa tudi cela vrsta nagrad in priznanj, med njimi tudi nagrada AVNOJ, dokazuje, da smo v 38 letih dela opravičili pričakovanja širše družbene skupnosti.

Člani založniškega sveta in ostali gostje so si ob koncu z zanimanjem ogledali delo v naši delovni organizaciji.

Z. Adlešič

PRIZNANJA SINDIKATA TITOVH ZAVODOV LITOSTROJ ZA LETO 1985

Konferenca osnovnih organizacij sindikata Titovih zavodov Litostroj Ljubljana razpisuje na osnovi sklepa redne seje konference osnovnih organizacij sindikata z dne 14. 5. 1985. Priznanje sindikata Titovih zavodov Litostroj za leto 1985.

OSNOVNA NAČELA RAZPISA:

Priznanja se podeljujejo vsako leto ob obletnici delovne organizacije Titovih zavodov Litostroj. Dodeljujejo se za uspehe dosežene v daljšem časovnem obdobju ali za kreativno vlogo v vsakdanjem delu.

PRIZNANJA:

1. Zlata plaketa
2. Srebrna plaketa
3. Zlata značka (in sicer največ tri iz posameznega področja, ki je razpisano).

Članu sindikata, ki aktivno deluje v osnovni organizaciji, sindikata, zvezi komunistov, zvezi socialistične mladine, v organih samoupravljanja in delegatskem sistemu za uspešno razvijanje in pospeševanje samoupravnih odnosov, kreativno vlogo v vsakdanjem delu samoupravnih delegatskih odnosov v TOZD ali DS, delovni organizaciji ali v širši družbenopolitični skupnosti.

Kandidate za priznanja lahko predlagajo TOZD, OZD in druge družbenopolitične organizacije, strokovna društva, društva in združenja ter delavci Litostroja.

PRIZNANJA SE PODELJUJEJO za delo v daljšem časovnem razdobju:

- a) Na področju delovanja in družbenopolitičnih organizacijah
- b) Na področju samoupravljanja
- c) Za uveljavljanje družbenoekonomskih načel v poslovanju
- d) Na področju pospeševanja inventivne dejavnosti
- e) Na področju kulture in telesne kulture
- f) Na področju ostalih dejavnosti

Vsa navedena področja ureja Pravilnik.

Predlog mora vsebovati poleg osnovnih podatkov o kandidatu tudi podrobno utemeljitev dela, zaradi katerega se predlaga za podelitev priznanja. Predložiti je treba tudi izjave morebitnih sopredlagateljev oziroma mnenja drugih organizacij, ki predlog podpirajo.

Predloge je treba poslati do 30. junija 1985 na Konferenco osnovnih organizacij sindikata Titovi zavodi Litostroj.

Konferenca OOS
Titovi zavodi Litostroj

2. Na osnovi doseženih rezultatov se predlaga povišanje vrednosti točke za 15%, od 140 na 161 dinarjev, od prvega aprila 1985 dalje.

Samoupravni organi predlagajo, da predlog obravnavajo in potrdijo. Ta korektura vrednosti točke zavezuje vse delavce, da vložijo maksimalne napore za realizacijo gospodarskega načrta delovne organizacije v letošnjem letu.

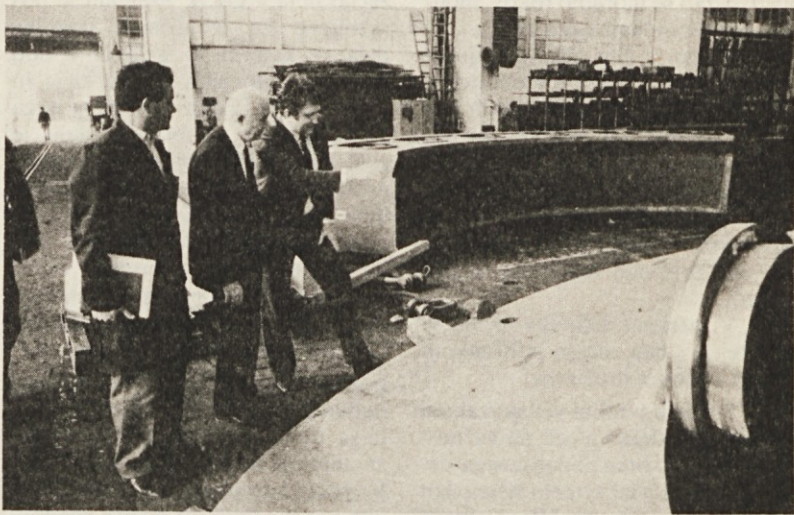
3. V prvi polovici junija 1985 bo seja družbenopolitičnih organizacij delovne organizacije z naslednjim dnevnim redom:

- a) Priprava plana delovne organizacije za leto 1986
- b) Priprave za izvrševanje obvez v drugem polletju 1985
- c) Investicija v izgradnjo težke strojegradnje.

Z. Adlešič



Izdajateljski svet knjige »Tito med delavci« na ustanoviteljski seji v Litostroju (Foto: t.š.)



Predsednik ZSJ Dušan Bogdanov — Senko si ogleduje proizvodnjo (Foto: t.š.)



Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Majo Pahor, Mirko Čepuran, Slobodan Nikolić, dipl. ing. Anton Brar, Toni Škušek, Srečko Pirc in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marjana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica prof. Vesna Tomc. Telefon uredništva 556 021 (n. c.), interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

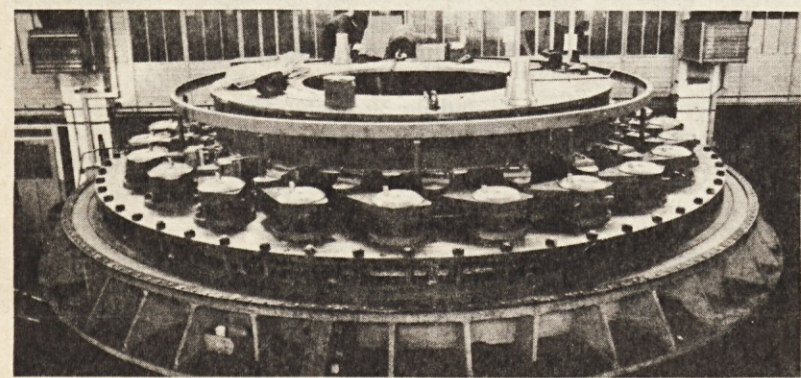
RAZPRAVA NA SEJI OO ZK TOZD MONTAŽA

Nadurno delo in delo v tujini

17. aprila 1985 smo na seji OO ZK tozda Montaža obravnavali probleme, ki nam jih povzročajo zakonska omejitve nadurnega dela ter neuskkljenost pogojev dela v tujini, posebno zaradi različnih meril za delitev osebnih dohodkov. K razpravi smo povabili tudi predstavnika republiškega komiteja za delo ter občine Ljubljana-Šiška. Vabilu sta se odzvala predsednik komiteja za delo tovariš Peter Toš ter predsednica skupščine občine Ljubljana-Šiška tovarišica Anka Tominšek.

V dobrih dveh letih veljavnosti internega pravilnika o delovnih razmerjih, ki je bil sprejet na podlagi zakona, smo se v Montaži srečevali z velikimi težavami zaradi omejitve nadurnega dela. Težave so posebno izrazite pri delu na terenih doma in v tujini. Ob upoštevanju in izrabi vseh možnosti, ki jih omogoča zakon, nismo mogli zadovoljivo izpolnjevati svojih delovnih in poslovnih obveznosti brez odstopanja od zakonskih določb, oziroma brez večjega števila nadur.

Zavedamo se tudi razlogov, ki so pripeljali do zakonske omejitve nadurnega dela, vendar smatramo, da je naša specifična dejavnost zadošten razlog za izvetje iz omenjene omejitve. V naših prizadevanjih za izvetje smo med drugim dali pobudo za spremembo zakona o delovnih razmerjih na republiški komitej za delo, vendar je bil odgovor negativen.



Če se ne moremo montirati turbin za HE Mavčiče, ju bomo pa doma sestavili do zadnjega vijaka (Foto: M. Pihler)

V pobudi smo argumentirano prikazali težave, ki nam jih povzročajo zakonska omejitve, opisali naša prizadevanja, da bi zakon upoštevali, ter razloge, zaradi katerih zahtevamo izvetje našega tozda iz omejitve ali povečanje limita možnih nadur. Razlogi so naslednji:

— Montaža investicijske opreme praviloma traja več kot eno leto, zato bi v primeru prerazporeditve delovnega časa (koriščenje prostih ur) nastajale velike vrzeli v montažni skupini, nadomeščanje v času koriščenja prostih ur pa bi bilo zelo nesmotrno in neučinkovito.

— Povečano število monterjev na gradbiščih preko optimalnega števila ne pride v poštev zaradi neekonomičnosti ter bistveno višjih stroškov (prenočišča, prehrana, prevozi, izkoriščanje prostega časa).

— Pri montaži tako zahtevne opreme, kot so turbine, žerjavi, dizel motorji, črpalke, procesna oprema ni možno dvo ali večizmensko delo. Upoštevat moramo zahteve naročnikov in pogodbene obveznosti, držati se moramo rokov, montaža mora potekati usklajeno.

— Nujno je čim hitreje vključevati energetske objekte v obratovanje (to velja za montažo novih objektov kot tudi za remonte in popravila obstoječih).

— Z nadurnim delom se lažje rešuje različna intenzivna dela v odvisnosti od napredovanja gradbenih del, prispetja materiala in podobno.

— V interesu delavcev je, da se čimprej in s čim večjim prihrankom vrnejo k svojim družinam.

— Pri delu v tujini veljajo zakoni posameznih držav glede na važnost objekta (delo brez podaljšanega delovnega časa lahko celo štejejo kot sabotažo — primer HE Hemren Dam v Iraku, ko so vodji montaže Litostroja grozili z zaporom zaradi

izjave, da montažna grupa po sklepu delavskega sveta ne sme delati več kot 100 nadur!).

Nekatere od naštetih razlogov bomo lahko v prihodnjih 5 do 10 letih delno odpravili z usposabljanjem večjega števila ustreznih strokovnjakov (usposabljanje do samostojnosti traja od 5 do 10 let), ko bomo lahko delno koristili zakonsko možnost prerazporeditve delovnega časa.

V naši dejavnosti je skoraj nemogoče delo planirati in organizirati idealno skozi vse leto. Za tako idealno stanje so že obstoječe kadrovske zmogljivosti prevelike.

Pri sklepanju pogodb je Litostroj prisiljen sprejeti vse tenderske pogoje. Zaradi močne mednarodne konkurence ne moremo izbirati samo »ugodnih« poslov, zato je že pri planiranju realizacije posameznega naročila potrebno upoštevati tudi povečano nadurno delo.

Pogoji gospodarjenja tudi onemogočajo natančno planiranje (likvidnost, blagovni krediti, pomanjkanje deviz itd.). Kadar to razmere dopuščajo, uvajamo večizmensko delo (možnost samo pri nekaterih delih, na primer varjenje, brušenje, izdelava ograj in podestov ter podobno) in prerazporeditev delovnega časa. Kljub vsem prilagajanjem in poskusom Montaža ni sposobna gospodarno in poslovno uspešno izpolnjevati svojih obveznosti brez dodatnega nadurnega dela. Zato se ne moremo strinjati z reakcijami republiških organov na naše pobude.

S tem prikazom smo še enkrat želeli seznaniti občinske in republiške organe ter v neposredni izmenjavi mnenj poiskati ustrezne in družbeno koristne rešitve, z upoštevanjem tudi varstva in zaščite delavca.

V razpravo se je vključil tov. Toš. Pojasnil je razloge, ki so vplivali na zakonsko omejitve nadurnega dela, ter opozoril na slabo izkoriščenost delovnega časa in na slabo organizacijo dela v OZD. Premalo je poskrbljeno za izboljšanje pogojev dela, v katerih bi delavci v bolj zdravem delovnem okolju lažje in boljše delali. Eden od razlogov za nezadovoljivo varstvo pri delu je tudi v precejšnji finančni sposobnosti OZD. Kot posledica se pojavljajo visoki stroški zaradi invalidnosti in zdravljenja poškodb, kar obremenjuje naš dohodek. Predvsem pa je v OZD slaba organizacija dela, ki direktno vpliva na storilnost oziroma izvrševanje planov, kar potem privede do potrebe po nadurnem delu. Omejitve nadurnega dela je potrebna tudi zaradi zmanjšanja nezaposlenosti, čeprav v Sloveniji nezaposlenost ni tako izrazita kot v nekaterih drugih republikah in pokrajinah. Uvedba nadurnega dela ni utemeljena, ker se v

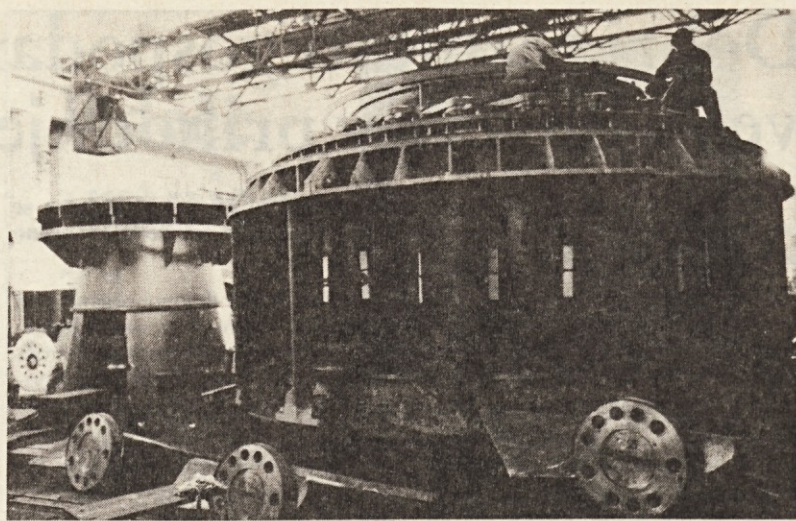
rednem delovnem času premalo dela ter je zato produktivnost nizka. Težnje delavskega razreda so izražene v obratni smeri, v borbi za skrajšanje delovnega časa. Zato se predvideva celo ukrep oženja nadurnega dela. Do sedaj edino BiH ni podpisala družbenega dogovora o omejitvi nadurnega dela, bo pa tudi ta republika morala pristopiti k družbenemu dogovoru. Litostroj mora že pri sklepanju pogodb upoštevati zakonska določila na ta način, da sklepa samo take pogodbe, ki jih bo možno realizirati v okviru razpoložljivega delovnega časa, torej brez nadurnega dela. Če pa že predvidimo, da bo potrebno nadurno delo, je potrebno kot sprejemljivo alternativo povečati število zaposlenih. Izboljšati je potrebno tudi organizacijo dela tako, da se delovni proces odvija tekoče, enakomerno čez vse leto v okviru rednega delovnega časa. Torej: priprava proizvodnje in nabave, planiranje ter financiranje procesa morajo zagotoviti pogoje za izvrševanje delovnih obveznosti brez dodatnih ukrepov, torej tudi brez nadurnega dela. Pri morebitni porušitvi planiranega delovnega procesa zaradi višje sile ali drugih objektivnih razlogov, torej nepredvidenih dogodkov, je možno sprejeti posebne ukrepe, ki lahko trajajo samo omejeno obdobje. Takrat je nadurno delo za delavce obvezno, vendar se mora upoštevati letni fond ur, ki po zakonu ne more biti daljši od povprečja 42 ur tedensko. Ker torej ni opravičljivih razlogov za zakonsko sprostitev nadurnega dela, bo republiški komitej za delo vztrajal pri uveljavljanju oziroma izvajanju obstoječega zakona in se bo boril proti poskusom, da bi se spremenil zakon v smislu sprostitev nadurnega dela, kar velja tudi za specifične dejavnosti, kot jo ima tozda Montaža v Litostroju.

Po izvajanju tov. Toša se je v razpravo vključila tov. Tominškova. Strinjala se je s tov. Tošem, da nadurno delo izhaja iz ustavne ureditve, ki daje delavcem pravico do omejenega delovnega časa, torej brez dodatnega fizičnega izčrpanja delavcev v podaljšanem delovnem času. Vendar razmere v praksi velikokrat zahtevajo prilagajanje in iskanje drugačnih rešitev. Tudi današnje razmere gospodarjenja in gospodarska politika zahtevata iskanje takih rešitev, ki bodo zagotovile čim boljši poslovni rezultat, ki je v interesu tako tozda kot tudi širše družbe.

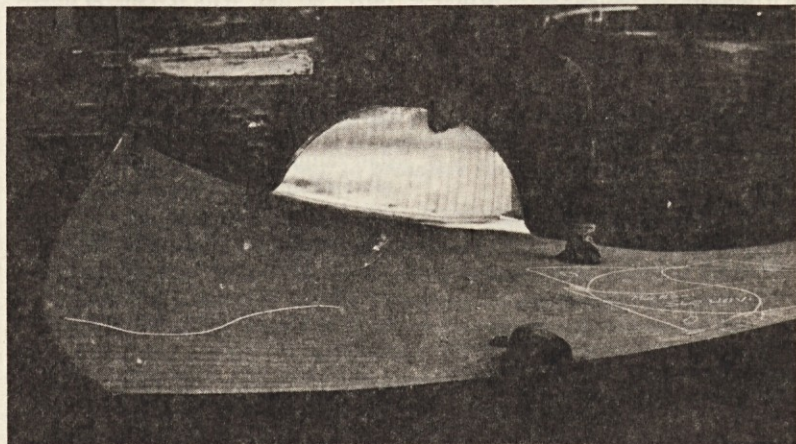
Razlaga tov. Toša je sprejemljiva samo za idealne razmere. Postavlja pa se praktično vprašanje: kaj storiti? Ali se dosledno držati zakona ali pa plačati penale, kar povzroča izpad dohodka. Za Litostroj verjetno ni sprejemljivo, da bi zaradi omejitve nadurnega dela plačal za Haditho 6,5 milijona dolarjev penalov, če je možno z nadurnim delom to preprečiti ali vsaj ublažiti. Taka težnja je v interesu tudi širše družbe.

Začrtane plane je pri individualni proizvodnji, kot je to primer v Litostroju, zelo težko tekoče in brez informacij uresničevati. V danih razmerah gospodarjenja je to še bolj izrazito.

Nadurno delo je potrebno ukiniti oziroma omejiti v z zakonom določene okvirje v primerih, ko je le-to možno doseči z drugimi ukrepi, ki jih omogoča zakon, to je z boljšo organizacijo dela, povečanjem števila zaposlenih, s prerazporeditvijo delovnega časa in z boljšim planiranjem dela. To mora biti glavni cilj vseh, tako v OZD kot tudi v družbenopolitičnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. To pomeni tudi humanizacijo dela ter s tem izboljšanje delovnih razmer.



Prva težko pričakovana turbina za HE Mavčiče je v zaključni fazi montaže



Obdelava lopat Kaplanovega gonilnika za HE Haditha (Foto: E. L.)

Tov. Tominškova je predlagala, naj DO Litostroj (ali tozda Montaža), če ne najde rešitev v okviru zakonskih možnosti, pripravi celovit prikaz vzrokov z analizo posledic ter predlog odstopanj od zakonskih določb glede nadurnega dela in s predmetom seznaniti republiške organe.

V nadaljnji razpravi, v kateri so sodelovali številni delavci, so bila izražena naslednja mnenja in ugotovitve:

— Ne moremo se strinjati z razlago tov. Toša, ker je to čista teorija, ki nikakor ni sprejemljiva in ne prispeva k rešitvi naših problemov, ki so bili prikazani v uvodni razpravi. Predstavnika republiškega komiteja za delo smo povabili, da bi se pogovorili o konkretnih možnostih za rešitev tekočega problema, zato njegova razlaga ni v celoti sprejemljiva, ker premalo upošteva dejanske razmere in razmere gospodarjenja, torej stvarnost.

— Brez večjega števila nadur kot jih dovoljuje zakon, ne bomo mogli ekonomično izpolnjevati svojih obveznosti.

— Za naše naročnike ni sprejemljivo osemurno delo na terenu, posebej to velja za montažo in remonte na energetskih objektih.

— V tujini delo brez nadur lahko štejejo celo za sabotažo.

— Zaradi ostre mednarodne konkurence smo prisiljeni sklepati tudi take pogodbe, ki jih brez nadurnega dela ni možno rokovno realizirati.

— Zaradi izredno visokih stro-

škov nastanitve, prehrane in prevoza delavcev, kakor tudi zaradi interesa delavcev, je ekonomsko nesporejmljivo povečati število delavcev preko optimalnega števila, ker stroški v primerjavi z učinki dela nesorazmerno narastejo.

Delo v tujini

Problematika neuskkljenosti nagrajevanja pri delu v tujini je bila prikazana v tretji letošnji številki našega časopisa, zato navajamo samo stališča vabljenih gostov.

Tov. Toš je informiral prisotne, da je zvezni družbeni dogovor o delu v tujini usklajen in se predvideva sprejem sredi letošnjega leta. V SR Sloveniji zveznega dogovora ni podpisala edino še Gospodarska zbornica.

Tov. Tominškova se je strinjala, da so razlike nesporejmljive ter da je potrebno v čim krajšem času te probleme odpraviti s sprejetjem zveznega ter republiških družbenih dogovorov.

Zaključek

Naše aktivnosti v zvezi z opisano problematiko s tem še nikakor niso zaključene. Pričakujemo tudi podporo vseh dejavnikov v DO Litostroj, kakor tudi občinskih in republiških organov. Vsi moramo imeti pri reševanju te problematike en cilj: zastopati interese delavcev in družbe.

Mirko Čepuran



RAZGOVORI Z DELEGACIJO JULIJ FUČIK IZ BRNA

Titove zavode Litostroj je v času od 15. do 18. aprila letos obiskala delegacija delovne organizacije Julij Fučik iz Brna. Delegacijo je vodila Nada Jilkova. V pogovorih s predstavniki naše delovne organizacije so obravnavali in potrdili program izmenjave ležišč v počitniških domovih v letošnjem letu. Obe delegaciji sta bili soglasni, da je doseženi nivo izmenjave sicer dober, saj obstaja že dolgoletna tradicija na tem področju, vendar pa moramo stremeti za izboljšanjem kvalitete bivanja tako pri nas, kot v domovih v Brnu. Dogovorili so se tudi, da bi okvirni program izmenjave ležišč za leto 1986 pripravili do septembra 1985.

Z. A.

Kako je v samskih domovih

Veliko delavcev naše tovarne prebiva v samskih domovih. Kaj naj bi jim bilo zagotovljeno v teh samskih domovih in kaj v resnici imajo, sta dve različni zadevi. In čeprav živimo v edini samoupravni družbi na svetu, si tozde ZSE preveč lasti pravico upravljanja v samskih domovih. Stanovalci sami, ki so v veliki večini mladinci, pa so v tem primeru obravnavani skoraj kot manjvredni ljudje.

Te ugotovitve so očitne iz poročila predstavnika konference ZSMS za samske domove in izjav stanovalcev samih. Hišne samouprave obstajajo samo na papiru. Tako hišne svete, ki so sestavljeni iz stanovalcev SD, povabijo na sestanke le za reševanje nepomembnih problemov. Takrat, ko se na primer odloča, ali naj se naročnina za TV dvigne za dinar, ali če so na dnevnem redu bistveni problemi, kot je prenovitev prostorov, in podobno, odloča o tem tozde ZSE sam. Odgovornost za njihove odločitve prevzamemo vsi. Lep primer takšnega ravnanja je lakiranje parketa in pleskanje sten v sobah samskega doma na Djakovičevi 10. Po končani prenovitvi v začetku leta 1984 so čez nekaj mesecev vse to razkopali, ker so začeli priključevati samski dom na mestni toplovod. Stroške tega razmetovanja krije celotna delovna organizacija.

Na sestanku stanovalcev samskih domov Djakovičeva 10 in Djakovičeva 47, ki je bil novembra 1984, so največ razpravljali o nedokončanem priključku na mestni toplovod. Dela naj bi bila zaključena do 1. septembra, takrat so tudi zvišali najemnino. Toda dela so se zavlekla, stanovalci pa so se morali brez kakršnega pojasnila kopati v mrzli vodi od junija pa do druge polovice novembra in živeti v sobah s temperaturo včasih samo 5°C (kljub plačani višji najemnini!).

Nadalje se je zataknilo ob nečistoči v sobah. Čeprav jih čistilke vsak dan čistijo, se zgodi, da sobe niso očiščene nekaj dni. Čistoča je različna tudi od sobe do sobe, odvisno od stanovalcev. V nekaterih se skrbno obnašajo do prebivališča, v drugih, na srečo manj številnih, pa ne vedo,

kaj je to kultura. Nič čudnega ni, da je trava okrog samskega doma nastlana z razbitimi steklenicami, pločevinkami konzerv, različnimi ovitki in papirji. Toda zaradi takšnih izjem ne moremo obsojati vseh stanovalcev! Za te primere obstajajo moralni in materialni disciplinski ukrepi. Poseben higienski problem so odeje, ki niso bile čiščene več kot pet let. Stanovalci jih otrsajo sami, ali pa jih uporabljajo takšne, kakršne so z upanjem, da bodo obljube o čiščenju in zamenjavi izpolnjene.

Posebno težo je imela razprava o načinu plačevanja najemnine. Tisti z višjimi osebnimi dohodki so plačali polno ceno, tisti z nižjimi pa regresirano 25—50 odstotkov. Tako se je zgodilo, da je tisti, ki je pridno delal nadure in presegal normo, plačeval več kot tisti, ki je popival v bifeju pred samskim domom. Zato je sedaj uvedena enotna stanarina, regresirana 25%. Plačevala pa naj bi se od 1. 1. 1985, ko je bila hkrati tudi povišana. Toda prej kot je bil sprejet sklep o enotni najemnini, so v tozdu ZSE tistim z večjo plačo zaračunavali polno ceno, ki je bila potrjena na istem referendumu. Zdaj ostaja le obljuba tovariša Vidmarja predstavniku konference ZSM, da bodo oškodovanim denar vrnili, tistim, ki so plačali premalo, pa ga naknadno obračunali.

Poleg takšnih kršitev samoupravnih pravic pa se v samskih domovih dogajajo tudi kršitve človeških pravic. So primeri, ko je prišel miličnik z vratarjem ob enih pomoči v sobo. Zbudila sta fante in od njih zahtevala osebne izkaznice. Verjetno zaradi tistih, ki prihajajo v domove spat na črno.

Toda ali niso tudi zaradi takšnih

primerov postavljene varnostne službe v obeh samskih domovih? Verjetno je njihova dolžnost preprečiti takšno početje, brez motenja nočnega miru in počitka.

Našteti primeri niso vsi, toda njihova tehtnost je zadostna. Prikazane so nekatere slabosti obeh strani. Mogoče bodo te vrstice le v spodbudo, nekemu, ki bi lahko pomagal stanovalcem SD, ali nakazal način, kako naj rešujejo probleme, ki niso nepomembni.

V. Jantal



Nasilje in erotika v filmih

V filmih, ki jih v zadnjem času gledamo v naših kinodvoranah, je vse več nasilja in seksa. Erotični filmi so skoraj redno prepovedani za otroke, čeprav merilo za erotičnost ni povsem jasno in se v glavnem nanaša na filme, ki jih vrtijo v Slogi. V drugih kinematografih samo včasih najdemo pripombo, da film ni priporočljiv za otroke. Na tem mestu se ne bi spuščal v analizo, po kakšnem kriteriju in kako dosledne so te oznake. Zanimivo pa je, da jih ponavadi ne najdemo pri filmih z nasiljem.

Erotični filmi, ki jih vrtijo pri nas, niso pornografski; lahko bi rekli, da so to čisto nedolžne seksualne igrice, kakršne doživlja vsak pubertetnik. Izkrivljenost konteksta je enako prisotna, kot pri večini filmov drugih žanrov. Gledalec se pri erotičnih filmih v glavnem zaradi nerealističnosti in slabe tehnične izvedljivosti distancira od filma kot sporočila in uživa le ob posameznih scenah.

Druga stvar je pri večini filmov z nasiljem. Tukaj je prepoved izpeljana zelo kontinuirano in povezano, sam film pa je tehnično brezhiben. Gledalec je v takem primeru zelo nagnjen k temu, da brez premisleka sprejema ponujeno ideologijo, še posebej mladi gledalec. K temu pripomore okolje v filmu, katero vzbuja gledalčeve želje.

Gledalec nato prenaša obrazce iz filma v stvarno življenje. V dnevnem tisku je vse več zgodb, podobnih filmskim (že vzdevki so podobni), in novinarji za take pripovedi popišejo več prostora kot za tiste o »navadnih« kaznivih dejanjih.

Nasilje je, v današnjem času vse večje ambicioznosti posameznika, način vsakdanjega reagiranja. Fizično nasilje je le en manjši del našega življenja in filmov, ki jih gledamo. Večji del je ekonomsko, ideološko in politično nasilje, katerega se manj zavedamo in je predmet vse bolj prisotne manipulacije.

V času krize je nasilje sproščujoče, zato je zmeraj več grozljivk, katere neosebno prikazujejo nasilje in sproščajo gledalčevo napetost z zajamčeno srečnim koncem in zmago dobrega nad slabim.

Kinematografi se trudijo, da zaradi svoje računske ugajajo gledalcem in z etiketiranjem filmov se tudi nagibajo h komercializaciji: npr. če je v filmu kakšen grozljiv element, je to grozljivka, če je erotična scena, je erotični film itd.

Tako imenovani »umetniški film« ima v zadnjem času vse manjšo ceno, čeprav je v takih filmih tudi dosti nasilja in erotike. Vendar je kontakt opredelitev nasilja in seksa drugačna in tak film sam po sebi zahteva več premisleka in kritičnosti, a današnji človek v kinu išče bolj sprostitve.

Res je, da so nasilje in erotika del našega življenja in jih ni potrebno brisati iz filmov, tudi ne iz filmov za otroke, vendar mislim, da je prikaz tega resen problem in ga je treba kot takega tudi jemati.

J. Šerbetar



V. Jantal

VSEM MLADINCEM
ČESTITAMO
ZA DAN MLADOSTI -
-25. MAJ

NEKOGA MORAŠ IMETI RAD

»Nekoga moraš imeti rad,
pa čeprav trave, reko, drevo ali kamen,
nekomu moraš nasloniti roko na ramo,
da se lačna nasiti bližine,
nekomu moraš, moraš,
to je kot kruh, kot požirek vode,
moraš dati svoje bele oblake,
svoje drzne ptice sanj,
svoje plašne ptice nemoči
— nekje vendar mora biti zanje
gnezdo miru in nežnosti —...«

Ivan Minatti

ROCK—ROCK—ROCK—ROCK—ROCK—ROCK—ROCK—ROCK

Nevarne tesni

V letu 1977, ko so na svetovni sceni kraljevali Boney M., Smokey in mnogi drugi, sta v Angliji začela brenkati na kitarah brata Knopfler, John Illsley na basu ter Pick Withers na bobnih. Nadelo so si ime Dire Straits (Nevarne tesni). Čeprav nihče do takrat ni igral takšne glasbe, so jih takoj opazili na radijskih postajah in v glasbeni hiši Phonogram. Leta 1978 so posneli prvi album in ga predstavili s singlom »Sultans of Swing«. In kolikor niso z njim uspeli v Angliji, so toliko večji uspeh poželi v Zahodni Evropi in nato še v Ameriki. Takrat pa so v resnici postali in ostali zvezde. Do zdaj so izdali štiri albume in eno kompilacijo z nastopom v živo.

Pri nas so v glasbeni hiši RTB izdali vse njihove plošče, razen albuma Making Mavies. Tega so skrajšali za pesem »Les Boys« zaradi »nespodobnega« besedila. Ne glede na takšne selekcije so zasloveli tudi pri nas.

Turneja, na katero so se napotili in pomeni promocijo novega albuma »Brothers in Arms«, se je začela aprila tega leta, končala pa se bo aprila leta 1986 nekeje v Avstraliji. Do takrat bodo imeli okrog 220 nastopov po vsem svetu. Pri načrtovanju turneje nam je bila sreča naklonjena. Tako so v vrsti petih jugoslovanskih nastopov navdušili tudi nabito polno »ledeno« halo Tivoli.

Proti pričakovanju nekaterih so fantje začeli svoj šou točno ob dvajsetih.

Z balado z novega albuma, ki so jo izbrali za uvod, so takoj na začetku pokazali, kakšni mojstri so pred nami. Brez pavze med skladbama so s fantastičnimi svetlobnimi efekti napovedali drugo melodijo »Romeo and Juliet«, ki je razorožila tudi najnezaupnejše. Vse, kar se je dogajalo v nadaljevanju, je bilo spontano veselje. Za navdušenje, ki so ga ustvarili s pesmimi »Sultans of Swing, Skateaway, Tunel of Love«, so našli nasprotje v meglo zaviti »Love over Gold« in drugih balad ter obdržali dirigentsko palico agonije v svojih rokah vse do 21. ure in 45 minut. Takrat so hoteli zapustiti oder, toda med gledalci nihče ni niti pomislil na to!

V nadaljevanju so dobesedno dvignili na noge vso dvorano s pesmijo »Solid Rock«. Ta nepozabni večer so zaključili na najlepši možni način z nenadkriljivo temo iz filma Local Hero »Going home«.

Verjetno bi se fantje iz Londona morali še enkrat vrniti na oder, če ne bi organizator z lučmi pregnal ljudi iz dvorane. Toda tudi tako smo bili zadovoljni, saj smo bogatejši za doživetje, ki ga lahko v celoti razumejo le tisti, ki so bili na tem spektaklu rocka.

V. Jantal



17. aprila ob 18.30 so mladinci Litostroja v dveh predajah ponesli štafetno palico mimo naše delovne organizacije. Pozdravila jih je množica učencev in dijakov ter pripadnikov naše armade. Štafeto so mladinci ponesli naprej ob žici okupirane Ljubljane (Foto: M. M.)



Kristus! Kaj nimaš srca?

Stanovanjsko vprašanje ni rešljivo čez noč

V postopku je letošnji razpis za dodelitev stanovanjskih posojil in za dodelitev najemnih stanovanj in stanovanjskih posojil za skupno reševanje z OZD zakonca. Razpis je v skladu z določili novih pravilnikov tozdv/ds, ki so bili sprejeti v mesecu marcu oz. aprilu letošnjega leta, zato prinaša določene novosti. Čeprav v opredelitvi namembnosti porabe stanovanjskih sredstev v primerjavi s prejšnjimi pravilniki ni sprememb, pa to še ne pomeni, da jih ne bo tudi v praksi. Postavljene so namreč jasnejše meje med namenom porabe iz naslova novogradnje, dograditve in adaptacije.

Za novogradnjo lahko delavec dobi posojilo na podlagi gradbenega dovoljenja, ki ni starejše od 10 let.

Delavec pa ne more takoj po končani novogradnji zaprositi za posojilo iz naslova dograditve ali adaptacije, kar se je do sedaj večkrat dogajalo.

Dograditev pomeni pridobitev dodatne stanovanjske površine (prižidek, dograditev etaže itd.), zato prosilcu tozdv/ds pomaga samo v primeru, če prosilec v hiši s svojimi družinskimi člani še nima rešeno stanovanjsko vprašanje o okviru stanovanjskih standardov.

Glede na to, da gre v tem primeru za spremembo zunanosti objekta, je potrebno gradbeno dovoljenje.

Za adaptacijo se štejejo vsa dela, s katerimi se tudi lahko poveča stanovanjskih prostorov ali s katerimi se izboljšajo stanovanjske razmere z uvedbo ali pridobitvijo sanitarne ali ogrevalne opreme v hiši ali stanovanju, izboljšanje zvočne, toplotne ali vodne izolacije ter obnova ali zamenjava gradbenih konstrukcij.

Za adaptacijo se ne štejejo razna vzdrževalna dela na stanovanjski hiši ali stanovanju, kot so: zamenjava ploščic, parketa, opreme v kopalnici, pleskanje oken, vrat, sten itd.

Delavec lahko zaprosi za posojilo za adaptacijo po 5 letih (v tozdu PTSE po 15 letih) od pridobitve uporabnega dovoljenja oz. po 15 letih (v tozdu PTSE po 20 letih) od izdaje gradbenega dovoljenja za novogradnjo. Delavec, ki je na podlagi predloženega predračuna pridobil maksimalno višino posojila iz naslova adaptacije, lahko za posojilo ponovno zaprosi po 5 letih oz. v naslednjem letu le za razliko do maksimalne višine na že predloženi predračun.

Osnova za izračun posojila je predloženi predračun za adaptacijo od pooblaščenca OZD. oz. obrtnika, ki mora biti usklajen s priglasitvijo del na občini. Višina posojila se izračuna po lestvici za neorganizirano gradnjo, pri čemer pa dodeljeno posojilo ne more presegati zneska posojila, predvidenega za novogradnjo v tekočem letu.

Tudi prosilcu-lastniku stanovanjske enote pomaga tozdv/ds pri nadaljnjem reševanju stanovanjskega vprašanja samo glede na **razliko v kvadraturi** med obstoječim in stanovanjem, ki ga kupuje oz. gradi oz. pri gradnji hiše, vendar le do 70 m² oz. do stanovanjskega standarda, ki mu pripada glede na število družinskih članov.

Glede na pripombe, da v Litostroju nimamo realne cene m² stanovanjske površine za izračun višine možnega posojila, naj pojasnim, da ni problem v višini cene. To ceno uporabljamo le zaradi uveljavljanja načina izračuna možnega posojila, ki zagotavlja delavcu, da reši svoje stanovanjsko vprašanje skupaj s sredstvi iz ostalih virov: lastne udeležbe, posojila OZD zakonca, združenih sredstev vzajemnosti. Možno posojilo bi moral tozdv/ds delavcu zagotoviti v celoti v tekočem letu. Če bi ceno m² za izračun možnega posojila zvišali, bi morali spremeniti način izračuna, s tem pa bi ponovno dobili isti maksimalni znesek možnega posojila v tekočem letu, saj glede na prakso v preteklih letih vemo, da niti tega zneska tozdv/ds niso finančno sposobni

prenesti. Ko bo to v okviru DO zagotovljeno, pa se bomo lahko pogovarjali o zvišanju možnega posojila.

Vsak delavec je dolžan sam reševati svoje stanovanjsko vprašanje in prispevati lastna sredstva skladno s svojim socialnim stanjem in ekonomskimi možnostmi. V zvezi s tem govorimo v **minimalni lastni udeležbi**, ki jo je delavec dolžan prispevati v različnih višinah tudi

glede na obliko reševanja svojega stanovanjskega vprašanja. To pa je le del **finančne konstrukcije**, ki jo je dolžan prosilec izpolniti pri reševanju stanovanjskega vprašanja, kajti le v celoti pokrita finančna konstrukcija zagotavlja uspešno realizacijo projekta. Vendar pa se delavci tega v celoti ne zavedajo in premalo koristijo tudi druge vire financiranja. Ob razpisu ugotavljamo, da pretežni del prosilcev za posojilo iz naslova adaptacije pozna le litostrojso posojilo, še primakne lastno udeležbo v obliki lastnega dela (po dogovoru se prosilcu prizna 15 odstotkov od vrednosti predračuna) ali že nabavljenega materiala. Le maloštevilni imajo lastno udeležbo v obliki denarnih sredstev, namenskega varčevanja ali namenske ve-zave dinarskih ali deviznih sredstev.



Upognjena starka (Foto: t.t.)

Velik uspeh naših kovinarjev

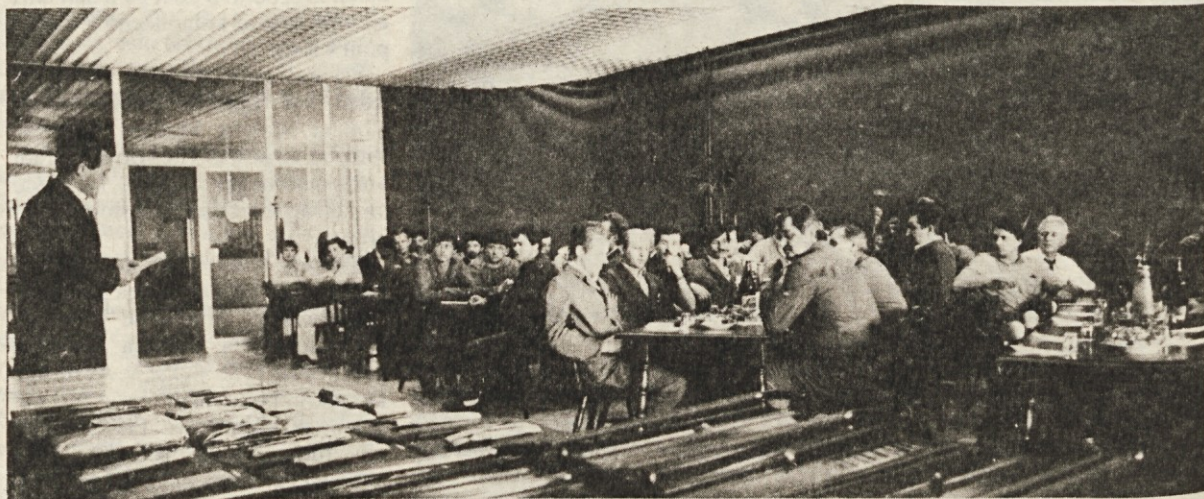
V prejšnji številki časopisa smo predstavili izvedbo izbirnega tekmovanja kovinarjev delovne organizacije, v tej pa z veseljem pišemo o uspehih naših tekmovalcev na 5. proizvodnem delovnem tekmovanju kovinarjev Ljubljane. Tekmovanja, ki je potekalo od 17. do 19. aprila letos, se je udeležilo kar 65 litostrojских tekmovalcev. Letos je bilo tekmovanje organizirano v 17 poklicih, od tega dva nova — modelni mizar in obratni elektrika.



Prvič so na tekmovanju nastopili tudi modelni mizarji

Litostroj je tako kot prejšnja leta prevzel organizacijo praktičnega dela tekmovanja v poklicih strojni kovač (tekmovanje je bilo 18. aprila v tozdu PZO) in livar-kalupar ter modelni mizar (tekmovanje je bilo 19. aprila v tozdu PUM).

Ekipno so 1. mesto dosegli delavci



Tekmovalcem so bila razdeljena praktična darila (Foto: t.š.)

To pa je tudi razlog, da večina ne izpolnjuje pogoja za pridobitev posojila iz združenih sredstev vzajemnosti. Vsekakor bi morali več koristiti sredstva tudi iz tega vira, saj jih navsezadnje združujemo vsi delavci iz bruto osebnih dohodkov. Prav tako opažamo, da ne zaprosijo za posojila niti zakonci prosilcev v OZD, kjer so zaposleni. Vse navedeno kaže na to, da se ne zavedajo pomembnosti pokritja finančne konstrukcije, da se na adaptacijo slabo pripravijo, kar ne zagotavlja, da bodo odobrena posojila iz sredstev tozdv/ds res smotno porabljena. Adaptacija je obsežen gradbeni poseg, ki ga ne moremo načrtovati vsako leto, prav zato je tudi v pravilniku vgrajeno razdobje 5 let. Po preteku 5 let delavec ne more ponovno zaprositi za posojilo za ista adaptacijska dela.

Zelo pomembno dejanje pri ugotavljanju izpolnjevanja razpisanih pogojev pa je ogled stanovanjskih razmer prosilca in njegove družine, ki ga opravi stanovanjska komisija tozdv/ds ob vsakem razpisu. **Z ogle-dom** poleg točkovanja stanovanjskih razmer **stanovanjska komisija ugotovi** tudi naslednje:

— ali objekt, ki ga prosilec gradi ali adaptira, ni oddaljen od sedeža DO več kot 40 km, razen za delavce, ki se dnevno vozijo na delo in gradijo v kraju svojega bivanja;

— v primeru dograditve ozir. adaptacije, ko si bo prosilec povečal stanovanjsko površino, ugotovi, ali ima prosilec s svojimi družinskimi člani že rešeno stanovanjsko vprašanje v okviru stanovanjskih standardov;

— ali gre za dela, ki so predmet priglasitve del na občini oz. so razvidna iz predloženega gradbenega dovoljenja;

— ali prosilec izpolnjuje pogoj minimalne lastne udeležbe, če ga uveljavlja pri novogradnji v obliki dokončane III. gradbene faze, ali pa kot lastni gradbeni material pri dograditvi ali adaptaciji;

— preveri starost objekta v primeru, če je prosilec zaprosil za po-

sojilo iz naslova adaptacije in ni predložil gradbenega ali uporabnega dovoljenja;

— preveri napredovanje del, ki jih je delavec opravil z že porabljenimi posojili oz. namembnost porabe sredstev, ki so mu bila odobrena v tozdv/ds na preteklih razpisih za gradnjo oz. adaptacijo ali dograditev.

Groba analiza prispelih prijav na letošnji razpis kaže naslednje:

— zaposleni delavci so preveč enostransko usmerjeni v reševanje svojega stanovanjskega vprašanja le v DO Litostroj;

— delavci mislijo, da se stanovanjsko vprašanje rešuje le v času razpisnega roka, kar se kaže kot problem pravočasne dostave vseh potrebnih dokumentov;

— da še ni zaživel skupno reševanje stanovanjskega vprašanja z OZD zakoncem (vzrokov za to je več in jih bomo poskušali odpraviti);

— da nekateri ne poznajo določil samoupravnega sporazuma in pravilnika o reševanju stanovanjskih potreb delavcev.

Od prispelih prijav je skoraj 50 odstotkov izpolnjenih za dodelitev najemnega stanovanja, le 2 prijavi sta za dodelitev stanovanjskega posojila za skupno reševanje z OZD zakonca, čeprav jih je bilo razpisanih devet.

Nerešeno stanovanjsko vprašanje je socialni problem delavca, ki ga ni mogoče rešiti čez noč, kajti le individualni pristop daje realne možnosti rešitve. Največkrat pa zadovoljivega individualnega pristopa ni mogoče izvršiti v času razpisnega roka zaradi pomanjkanja časa, saj razpis lahko traja največ 30 dni. Razpisni rok je čas, ko daje delavcu možnost realizirati že vnaprej pripravljeno rešitev, ki je lahko le ena izmed možnih oblik reševanja stanovanjskega vprašanja. Prijava za dodelitev najemnega stanovanja pa v številnih primerih kaže na pasivni odnos prosilca do rešitve svojega stanovanjskega vprašanja.

D. Perko



Livarji so se zagnali na delo

iz naše delovne organizacije. Najboljši v posameznih poklicih pa so bili:

Strugar:

1. Srečko Ilić, TOZD PUM
2. Marjan Černivec, TOZD OB

Brusilec:

1. Miroslav Klavžar, TOZD OB
2. Franc Meglen, TOZD OB
3. Štefan Kastelic, TOZD OB

Rezkalec:

1. Andrej Adamič, TOZD OB →

Najprej natančno definirati pojma »kontrola kvalitete« (QC) in »zagotovitev kvalitete« (QA), ki se med seboj pogosto zamenjujeta. Po normah DIN 55350 Teil 11 je »kontrola kvalitete« (Quality Control, Qualitätslenkung) definirana s planskim in sistematičnim pristopom k nadzoru izvedbe proizvoda ali ostalih dejavnosti ter z ustreznimi korektivnimi akcijami za doseganje postavljjenih zahtev po kvaliteti. »Kontrola kvalitete« je torej sestavni del proizvodnih procesov. Po istih normah pa je »zagotovitev kvalitete« (Quality Assurance, Qualitätssicherung) definirana kot zbir vseh potrebnih tehničnih in organizacijskih aktivnosti, ki pogojujejo doseganje zahtevane kvalitete. »Zagotovitev kvalitete« je torej sestavni del celotnega sistema vodenja delovnih procesov v dani proizvodnji. Pojem »zagotovitve kvalitete« lahko tudi definiramo kot organizirani skupni pristop vseh struktur v delovni organizaciji pri planiranju, izvajanju in kontroliranju enotne programske linije, katere glavni cilj je kvaliteta proizvoda.

Domovina QA-sistema zagotovitve kvalitete (Quality Assurance) so ZDA, kjer so osnovna načela sistema predpisana z zakonom 10 CFR 50, Appendix B in z dokumentom N 45.2 »Quality Assurance Program Requirements for Nuclear Power plants« od ANSI (American National Standards Institute). Le-ta so bila prvotno razvita v okviru nuklearnega programa ameriške mornarice in jih je kasneje prevzela v civilni program Komisija za atomsko energijo AEC (Atomic Energy Commision) ter jih aplicirala na varnostne sisteme nuklearnih elektrarn, kjer jih njena naslednica NCR (Nuclear Regulatory Commision) še danes vzdržuje. Zaradi njihovih popolnosti in sistematičnosti jih je v svojem kodeksu zagotovitve kvalitete prevzela tudi Mednarodna agencija za atomsko energijo IAEA (International Atomic Energy Agency) v dokumentu 50-C-QA (Quality Assurance for Safety in Nuclear Power Plants), kakor tudi večina zahodnih držav v svojih predpisih.

QA-sistem zagotovitve kvalitete je zaradi svojih strogih kriterijev pri izvajanju politike kvalitete v svetu sicer precej nepriljubljen, tako da ga nekateri imenujejo »policijski sistem« drugi pa »papirnata vojna«, vendar ga je zaradi njegove popolnosti in sistematičnosti kljub temu večina držav prevzela kot osnovo svojih predpisov, kajti popolnoma jasno je, da se pri proizvodih visoke kvalitete morata spremeniti odnos in odgovornost do dela ter da morajo imeti ti proizvodi dokazano dokumentirano kvaliteto, pa čeprav je za to potrebno nekaj več papirja. Načela teh dokumentov so bila upoštevana tudi pri izvajanju zagotovitve kvalitete pri izgradnji Nuklearne elektrarne Krško. Seveda pa je zakone, ki so izdelani na osnovi »ameriške prakse« zelo težko neposredno aplicirati na druge družbenoeko-

Strojni kovač:

1. Janez Žmavc, TOZD PZO
2. Bernard Dolenc, TOZD PZO
3. Rajko Kovačević, TOZD PZO

Livar kalupar:

1. Stojan Despot, TOZD PUM
2. Fikret Djulović, TOZD PUM
3. Zlatko Bukovec, TOZD PUM

Modelni mizar:

1. Stane Perhaj, TOZD PUM
2. Vinko Klemenčič, TOZD PUM
3. Andrej Grom, TOZD PUM

Varilec REO:

1. Jože Lukunič, TOZD OB
2. Čamil Dedić, TOZD PZO

Orodjar:

2. Marjan Vidic, TOZD OB

Teh 18 tekmovalcev se bo udeležilo tudi republiškega delovnega tekmovanja kovinarjev, ki bo od 27. do 29. junija v Titovem Velenju.

Tekmovanje v naši delovni organizaciji so si med drugim ogledali tudi Franc Hribar, predsednik mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljane, člani občinskega sveta zveze sindikatov Ljubljana-Siška, slušatelji trimesečne šole, ki jo organizira Republiški svet ZS Slovenije v Radovljici, ter predstavniki samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij v Litostroju.

TOZD PUM je prikazal poklic livarja in je v ta namen v izložbi Metalke predstavil pot od načrta do odlitka posameznega izdelka, pred vhodom v blagovnico Metalke pa je bil razstavljen tudi Francisov gonilnik.

Čestitamo delavcem Litostroja za uspeh, ki so ga dosegli na mestnem tekmovanju, z željo, da bi se tudi na republiškem tekmovanju čim bolje odrezali.

Z. Adlešič

Zahteve in cilji QA - zagotovitve kvalitete

Z vedno hitrejšim industrijskim razvojem stopa v ospredje predvsem problem kvalitete proizvodov in storitev, kajti konkurenčnost z zahodnim trgom in odvisnost od mednarodnih ekonomskih odnosov zahteva visoko kvaliteto izdelkov. Zato je cilj vsake delovne organizacije, da izoblikuje take mehanizme, ki ji bodo zagotovili višjo kvaliteto proizvodnje in so dovolj fleksibilni, da se sproti prilagajajo potrebam kupcev. Namen tega sestavka je podati širšemu krogu bralcev osnove mehanizma QA-sistema zagotovitve kvalitete. Ker je jasno, da se v kratkem sestavku ne more prikazati celotna kompleksnost problematike pri izvajanju programa QA-zagotovitve kvalitete in načina pristopa k reševanju posameznih nalog, bomo tu navedli le osnovne karakteristike sistema ter nekoliko podrobneje prikazali spekter dejavnosti, ki jih ta sistem zajema.

nomske sisteme, kajti vsak tak sistem zahteva svoje mehanizme za uveljavljanje interesov delavcev ter motivacije in odgovornosti za večjo produktivnost in kvaliteto. Zaradi pomanjkanja jugoslovanske zakonske regulative na tem področju pa je to za sedaj edina mogoča pot.

Po Mednarodni agenciji za atomsko energijo IAEA vsebuje QA-zagotovitev kvalitete 13 zahtev, in sicer:

1. Uvod
2. Program QA-zagotovitve kvalitete
3. Organizacija QA-zagotovitve kvalitete
4. Sistem evidentiranja in kontrole dokumentov
5. Sistem kontrole projektiranja
6. Sistem kontrole nabave
7. Sistem kontrole nadzora nad materialom
8. Sistem kontrole procesa
9. Sistem kontrolnih postopkov in pregledov
10. Sistem kontrole odstopanj in pomanjkljivosti
11. Sistem korektivnih akcij
12. Sistem zbiranja in arhiviranja dokumentacije
13. Sistem preverjanja uporabe in učinkovitosti celotnega sistema zagotovitve kvalitete

Iz navedenih zahtev je razvidno, da morajo biti po QA-sistemu zagotovitve kvalitete vse dejavnosti vnaprej natančno planirane in ni torej nobena stvar oziroma dejavnost prepuščena naključju. Natančno je določen program dela, organizacija dela, funkcije in odgovornosti posameznih služb, sezname odgovornih in vodilnih oseb, potrebne kvalifikacije delavcev itd. Zagotovljene morajo biti vse potrebne mere zagotovitve kvalitete pri projektiranju opreme, naročanju materiala, nabavi materiala in skladiščenju materiala. Zagotovljen mora biti nadzor nad materialom od prevzema iz skladišča do njegove vgradnje na terenu. Vsi postopki izdelave, kontrol in preizkusov morajo biti vnaprej natančno določeni v tehničnih specifikacijah in navodilih, kjer morajo biti podani tudi kriteriji sprejemljivosti. Vnaprej mora biti določen sistem korektivnih akcij v primerih, če oprema ne zadovoljuje kriterijev sprejemljivosti. Vsi kontrolni postopki in preizkusi ter morebitna odstopanja od kriterijev sprejemljivosti morajo biti natančno evidentirani in dokumentirani. Zagotovljena mora biti povezava med opremo in njej pripadajočimi identifikacijskimi dokumenti v vseh fazah procesa. Sistemsko mora biti urejena predaja, zbiranje in arhiviranje vseh dokumentov. Stalno je potrebno sistematično preverjati in dopolnjevati učinkovitost funkcioniranja QA-sistema zagotovitve kvalitete ter sposobnost posameznih služb, tako v organizacijskem, kakor tudi v tehnično tehnološkem pogledu.

Funkcija zagotovitve kvalitete se mora torej odvijati skozi cel spekter aktivnosti delovne organizacije. Vsak oddelek, sektor ali služba je odgovoren za izvajanje programa iz svojega področja dejavnosti. Tako je npr. nabavni oddelek odgovoren za nakup materiala in sestavnih delov od pravih poddobaviteljev, v pravem času, po pravi ceni, s praviimi pogoji in pravo kvaliteto. Pri izvajanju programa zagotovitve kvalitete pa niso zajeti samo strokovni in proizvodni oddelki in sektorji, temveč tudi službe splošnega pomena, kajti politika zagotovitve kvalitete zajema tudi planiranje in izobraževanje kadrov, planiranje stroškov, raziskavo tržišča, etiko ekonomske propagande, večji obseg garancij, večjo stopnjo fleksibilnosti prilagajanja potrebam in zahtevam kupca itd. Hkrati se mora ustrezno razvijati tudi informacijski sistem za kvaliteto, s katerim je mogoče izvesti analize vzrokov odstopanj, analize stroškov kvalitete, analize korektivnih akcij, itd.

Program QA-zagotovitve kvalitete mora biti izdelan na osnovi jasno opredeljenega dolgoročnega plana delovne organizacije in njene politike do zagotovitve kvalitete. V njem mora biti podan sistematični pristop k vsem dejavnostim, ki vplivajo na kvaliteto proizvoda ali storitve. Izdelava QA-programa zagotovitve kvalitete (QA-priručnika) pa je vsekakor manjši del problema glede na

njegovo vključitev v celotno organizacijsko shemo, tj. glede na organizacijo QA-zagotovitve kvalitete. Potrebno pa je posebej poudariti, da zahteve QA-programa niso v nobenem primeru le zahteve enega sektorja, tj. QA-sektorja zagotovitve kvalitete, temveč je to program za način poslovanja in obnašanja vseh elementov v delovni organizaciji. QA-sektor ima le vlogo usmerjanja, nadzora in koordiniranja med posameznimi oddelki in sektorji v cilju enotne politike zagotovitve kvalitete, cel sistem pa mora voditi vodstvo, kateremu je v pomoč QA-sektor s svojimi inženirji. QA-sektor mora imeti močno inženirsko ekipo ter temu primerne naloge in odgovornosti: — izdelava AQ-programskega priručnika, — izdelava QA-postopkov (tehnične specifikacije, navodila, itd.), — uvajanje kadrov QC-oddelkov, — nadzor pri naročanju in sprejemu materiala, — direktna sodelava pri vseh problemih, ki se pojavijo pri posameznih dejavnostih v fazi procesa in vplivajo na kvaliteto izdelkov ali storitev, — koordinacija med posameznimi oddelki in sektorji v cilju enotne politike zagotovitve kvalitete, — evidentiranje in verifikacija QA-dokumentov o vseh izvedenih aktivnostih, — predaja QA-dokumentacije naročniku v smislu pogodbeno dogovorjene oblike in vsebine.

Pri izvajanju programa QA-zagotovitve kvalitete je prvo osnovno načelo, da morajo biti osebe in sektorji, ki izvajajo program zagotovitve kvalitete, postavljeni dovolj visoko in imeti dovolj svobode, da lahko samostojno: — identificirajo probleme v zvezi s kvaliteto, — priporočajo ali predlagajo rešitve in — preverjajo izvedbo rešitve in po potrebi preventivno ukrepanje.

Drugo osnovno načelo je, da mora biti služba za zagotovitev kvalitete (QA-sektor) v vsakem primeru samostojna, tj. da ni organizacijsko vključena v noben sektor, čeprav je z njimi funkcionalno in komunikacijsko povezana na vseh nivojih, ter direktno odgovorna vodstvu delovne organizacije. Njene odločitve in akcije morajo biti rezultat samostojnega odločanja v okviru danih pooblastil in odgovornosti, ne pa izsiljene pod vplivi in pritiski drugih. Tretje osnovno načelo pri izvajanju programa zagotovitve kvalitete pa je natančnost definiranja odgovornosti in pooblastil. Če odgovornosti posameznih oddelkov, sektorjev in služb niso natančno določene, se izgublja precej časa in energije, da se pride do spoznanja kdo naj o čem odloča, oziroma kaj naj bi bila njihova odgovornost, poleg tega pa to tudi bistveno vpliva na stabilnost celotnega procesa zagotovitve kvalitete.

Sisem QA-zagotovitve kvalitete spada torej v domeno planiranja. Glavni cilji planiranja zagotovitve kvalitete od razvojne faze, projektiranja, nabave materiala in izdelave opreme do njene vgraditve so:

- doseči zahtevani nivo kvalitete,
- izogniti se vsem nepredvidenim situacijam v posameznih fazah proizvodnega procesa,
- zagotoviti planirane stroške,
- držati zahtevane roke.

Program zagotovitve kvalitete pa mora biti planiran tako, da imajo vse predvidene aktivnosti izključno preventivno funkcijo, tj. da se vsa nesprejemljiva stanja oziroma neskladja sproti odpravljajo z vnaprej določenimi preventivnimi ukrepi, kajti vsako ugotavljanje nesprejemljive kvalitete izdelka po končani izdelavi je nesmisel, katerega vzroki so ali v pomanjkljivi organizaciji sistema zagotovitve kvalitete, ali pa v neupoštevanju predpisov posameznih v procesu sodelujočih služb. Če se namreč že v posameznih fazah izdelave ugotovi, da odstopanja od predpisanih kriterijev sprejemljivosti ni mogoče odpraviti, je že tedaj potrebna podrobna analiza, da se ugotovi:

- ali je z dodatnimi izrednimi ukrepi neskladja mogoče odpraviti,
- ali je z dodatnimi kontrolnimi postopki mogoče dokazati, da je kljub od-

stopanjem od predpisanih kriterijev sprejemljivosti tisti del še vedno uporaben,

— ali stanja ni mogoče popraviti in je potrebno del zamenjati.

Seveda pa se tu postavlja vprašanje, kakšen mora biti strokovni profil in vodstveni nivo osebe ali skupine ljudi, ki so odgovorni za takšne odločitve. Navedena problematika se rešuje, če je le mogoče, na nivoju oddelkov in sektorjev ter se le v primerih, ko na teh nivojih ni najti rešitve, prenese na višje nivoje. Vsekakor pa je potrebno, da je vsaka odločitev pravočasna in da ne vpliva na rokovne obveznosti do kupca.

Ni namen članka, da bi se v njem podrobneje spuščali v vsebino QA-programa zagotovitve kvalitete ter v planiranje proizvodnje, kontrolnih postopkov in korektivnih akcij, ker je to delo strokovnih služb, vendar pa je potrebno poudariti, da se mora tako program zagotovitve kvalitete, kakor tudi tehnične specifikacije, navodila in postopki smatrati kot industrijski zakon. Nihe v delovni organizaciji nima pravice odstopati od zahtev navedenih v njih brez odobritve QA-službe. Program, s katerim želimo zagotoviti kvaliteto izdelkov in storitev, ni torej niti »policijski sistem«, niti »papirnata vojna«, temveč le dosledno upo-

števanje zahtev v tehničnih specifikacijah, navodilih in postopkih s sistematičnim in planiranim pristopom, pri čemer pa morajo sodelovati vsi udeleženci v procesu in ni torej domena le ene službe oziroma ene skupine ljudi. S tem pa se mora spremeniti zavest o pomembnosti kvalitete, odnos do dela ter čut odgovornosti. Razviti je potrebno take motivacijske mehanizme, ki bodo vzdrževali aktivno sodelovanje delavcev pri zagotovitvi kvalitete, kajti kvaliteto je potrebno ne le spoštovati, temveč tudi primerno nagrajevati. Vsako nespoštovanje programa zagotovitve kvalitete pa je potrebno obravnavati kot težjo kršitev delovnih obveznosti in temu primerno tudi disciplinsko ukrepati.

Na koncu pa še enkrat ponovimo osnovno načelo uspešnosti: Učinkovitost QA-sistema zagotovitve kvalitete je odvisna predvsem od natančnosti definiranja vseh njegovih funkcij, potrebnih pooblastil in odgovornosti ter od načina njegove vgradnje v celotno shemo delovne organizacije.

Če posamezne funkcije, pooblastila in odgovornosti niso natančno definirane ali pa so posamezni mehanizmi postavljeni na napačna mesta, bo ves trud delavcev vreden bore malo.

Niko Vujošević

RAZPIS

Srednja šola tehniških strok Franca Leskoška-Luke, Ljubljana, Djakovičeva 53 bo v šolskem letu 1985–86 vpisovala odrasle v:

1. Skrajšani program — obdelava kovin in upravljanje strojev, smer: obdelovalec kovin

To je program, po katerem se izobražujejo udeleženci za raznovrstna dela v kovinarski industriji, ki so značilna za poklice II. zahtevnostne stopnje: ročna obdelava kovin, manj zahtevna in serijska obdelava kovin na stružnicah, frezalnih, pehalnih, vrtalnih, brusilnih strojih, na stiskalnicah in drugih obdelovalnih strojih, priprava materiala, lansiranje polizdelkov ali izdelkov, manj zahtevna montaža kovinskih elementov, montaža inštalacij, strežba polavtomatskih in avtomatskih strojev. Izobraževanje obsega predvsem teoretični del v dveh semestrih, to je eno šolsko leto. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko za toliko podaljša čas izobraževanja. Zaključnega izpita ni. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, matematiko, naravoslovje, družboslovje, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehniško risanje s strojnimi elementi in strojeslovjem, organizacijo in ekonomiko dela in tehnologijo.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki imajo najmanj 6 razredov osnovne šole.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom »obdelovalec kovin«. Udeležencu je omogočena kasnejša vključitev v zahtevnejši program srednjega izobraževanja.

2. Srednji program — kovinarstvo in strojništvo, smer: oblikovalec kovin

To je program, po katerem se izobražujejo udeleženci za doslej značilne poklice razkalec, brusilec, vrtalec, strojni mehanik, pa tudi za tehniškega strojnega risarja, orodjarja.

Izobraževanje obsega predvsem teoretični pouk v štirih semestrih, to je dve šolski leti in na koncu ni zaključnega izpita. Pri praktičnih znanjih ugotavljamo doseženo stopnjo usposobljenosti vsakega udeleženca in organiziramo praktični pouk po potrebi, kar lahko seveda za toliko podaljša čas izobraževanja. Predmetnik obsega naslednje predmete: slovenski jezik in književnost, umetnostno vzgojo, tuj jezik, matematiko, fiziko, biologijo, kemijo, samoupravljanje s temelji marksizma, zgodovino, geografijo, zdravstveno vzgojo, osnove tehnike in proizvodnje, tehniško risanje s strojnimi elementi, energetiko z energetskimi napravami, mehaniko, gradiva, organizacija in ekonomika dela, tehnologija.

Pouk bo potekal prilagojeno življenjskim in delovnim izkušnjam udeležencev izobraževanja, predmeti ne bodo razporejeni vsi hkrati.

V program se lahko vpišejo kandidati, ki so uspešno končali vseh 8 razredov osnovne šole.

Po uspešno zaključenem izobraževanju prejme udeleženec javno veljavno diplomu (spričevalo) z nazivom »oblikovalec kovin«. Udeležencu je omogočena kasnejša vključitev v nadaljnje izobraževanje.

Splošna pojasnila:

Oba programa veljata enako za mladino in odrasle, vendar se izvajata za odrasle prilagojeno njihovim izkušnjam. Udeleženec se bo učil tisti tuj jezik, ki se ga je učil že v osnovni šoli (po programu pa je namenjen tujemu jeziku le en semester).

Pouk bo potekal v popoldanskem času v izobraževalnem centru, delno pa bodo uvedene seminarske oblike dela in samoizobraževanje. Zato tudi ne bodo v šoli na urniku prav vsi predmeti v enaki teži, temveč najbolj poudarjamo predvsem tiste, ki največ zahtevajo razlage in delo v šoli, in pri katerih to zahteva slabše predznanje udeležencev.

Prijave sprejema tajništvo šole do 5. septembra 1985.

Narava, najboljša telovadnica

Več tecite in dlje boste živeli, je že dolgo znana ugotovitev mnogih strokovnjakov in med njimi vedno bolj tudi zdravnikov. Vedno več je zdravnikov, ki namesto različnih tablet in zdravil priporočajo gibanje in aktivnost v naravnem okolju, na travnikih in gozdovih. V mesecu maju se vreme običajno že ustali, tako da lahko več časa preživimo v naravi.

Poglaviti problem pri skoraj slehernem človeku je, kako spremeniti način življenja in se v imenu dobrega zdravja in počutja lotiti redne telesne aktivnosti. Ugotovitev, da bi morali v načinu življenja nekaj spremeniti, če hočete ohraniti ali pa izboljšati svoje zdravje, je razmeroma lahka zadeva, vendar mnogim dela precejšnje težave. Zato ne odlašajte več in se lotite začetek hoje in teka! To pa

seveda ne sme biti prisila, temveč posledica prepričanja, da vam bo to koristilo, ker peša vaše zdravje, ker preveč sedite, ker ste zavrgli že preveč garderobe, ki vam je postala pretesna. Spremeniti način življenja vsekakor ni preprosta stvar, je pa vendar stvar volje, kajti takšne odločitve ne more opraviti namesto vas nihče. Hoja in tek v naravi vam bosta pri izbiri dejavnosti v pomoč, ker sta to najcenejši in najbolj elementarni obliki gibanja. Če nimate dovolj trdne volje, zaupajte svojo željo po športnem udejstvovanju svojemu prijatelju. Morda se bo tudi on odločil za tak korak, v družbi je vedno lažje. Za začetek ne zahtevajte preveč in ne pričakujte, da boste postali vrhunski športnik, temveč si izberite čas, ki vam bo za vadbo najbolj ustrežal. Nekateri tečejo zjutraj, drugi, ko se zmračí, pomembno je le, da ste redni in vztrajni. Mnogi bodo vašo

navado hvalili in tako boste lažje vztrajali. Dokazali boste sebi in okolju, da ste se zmogli prebiti iz zanemarjenosti.

Če ste se odločili, da se boste priključili množici aktivnih tekačev, ki v skupini ali posamično tečejo v bližini naselij, je prav, da se pripravite na ustrezen način. Najprej moramo povedati, da morate v celoti upoštevati načelo postopnosti in obremenitev prilagoditi svojim sposobnostim in počutju. Predvsem se morate na tek odpraviti povsem zdravi, kar pomeni da naj vas pred pričetkom vadbe pregleda zdravnik.

Za začetek pričnite z živahno hojo, nakar po približno petih minutah pričnite lahkotno teči. Ker se običajno gozdne poti vijajo med drevjem, spuščajo in dvigujejo ter vijugajo levo in desno, vam narekujejo svojevrsten ritem in tempo; vendar vi še naprej tecite lahkotno in sproščeno. Razumljivo je, da vam pri tem postaja vedno topleje in da se povečuje srčni utrip, prav tako tudi število vdihljajev v minuti. Po treh do petih minutah preidite v hojo in po nekaj deset metrih ponovno pričnite teči, tokrat nekoliko hitreje in živahneje. Po desetih minutah teka si izmerite število srčnih utripov, nakar zopet tecite. Število utripov naj v začetku ne presega 140 utripov v minuti.

Za začetek lahko opravite tako imenovani test fizične zmogljivosti, »Cooperjev test 12 minut«, da boste ugotovili, kakšne so vaše aerobne sposobnosti.

Razdalje, ki jo preteče v 12 min.

Manj od 1600 m	Sposobnost	Kateg.
od 1600 do 2000	zelo slaba	I.
od 2000 do 2400	slaba	II.
od 2400 do 2800	primerna	III.
2800 in več	dobra	IV.
	odlična	V.

Podoben preizkus fizične zmogljivosti je v programu Komisije za šport in rekreacijo v DO Litostroj v mesecu maju ali v začetku junija. To bo priložnost za vse ljubitelje teka, da se prepričajo o učinkovitosti rednega ukvarjanja s hojo in tekom.

Geslo »Vedno mladi tečemo radi« je namenjeno tudi vam!

J. Šmon

Do sedaj smo predstavili nekaj športnikov, ki se zaradi lastne zabave in užitka ukvarjajo s športom, tokrat pa vam bomo predstavili dva uspešnejša športnika, ki sta zaradi svoje kvalitete tudi člana državne reprezentance. V Litostroju pa je ob njiju še nekaj reprezentantov, ki vam jih bomo tudi še predstavili.

Danes pa nekaj več o hokejistu Andreju VIDMARJU in Marjanu PILKU, igralcu rugbyja.



Andrej VIDMAR

29-letni Andrej je že vrsto let zelo uspešen hokejist. S športom se ukvarja že 18 let, začelo pa se je tako, da so prišli na osnovno šolo Hinka Smrekarja predstavniki kluba Olimpija in zbirali mlade kandidate za redne treninge. To je bil čas vzpona bratov Hiti in tedaj desetletni Andrej se je kaj hitro navdušil za ta šport. Začel je redno trenirati pri pionirjih, pozneje pri mladincih, zdaj pa že 12 let igra v prvi ekipi kluba Olimpija. 10 let je že tudi član naše reprezentance, v kateri pa standardno igra 7 let. Klubskih tekem niti ni treba posebej omenjati, saj jih je samo za reprezentanco odigral že čez 100. Hokej je priznana naporna igra, za katero moraš znati dobro drsati in igrati v skupini. Terja veliko fizičnih naporov in je res »moška« igra. Zaradi tega se tudi igralci menjajo vsake pol minute. Človek dobi občutek, da je to tudi precej groba igra, vendar Andrej pravi, da ni pri njej toliko poškodb, kot bi se dalo pričakovati.

Marjan PILKO

Marjan je predstavnik oziroma reprezentant športne zvrsti, ki jo na splošno pri nas bolj malo poznamo — to je rugbyja. Saj veste, to je tisti šport z jajčasto žogo in kupom igralcev, ki se preriva in pretepa po igrišču (najraje v kakšni veliki luži). No, vse skupaj ni čisto tako, saj Marjan pravi, da se tudi pri njih odvija vse točno po pravilih. Tudi to je relativno groba moška igra, kjer se žoga podaja nazaj, osnovno pravilo pa je osvajanje prostora. V Jugoslaviji je zdaj 22 klubov, ki igrajo v dveh ligah. Dva kluba sta v Ljubljani — Kolloys in Bežigrad, je pa še klub Golovec, ki se zdaj ustanavlja.

Marjan igra za klub Kolloys, ki obstaja že 20 let. Igro so v Ljubljano prinesli splitski študentje, ki so štu-



V. Lagudin

COOPERJEV TEST

Ljubitelje teka iz Litostroja vabimo na preizkus vzdržljivosti v četrtek 6. junija 1985 na stadion Železničarskega športnega društva Ljubljana. Preizkus bomo imeli od 18. do 20. ure, vsi udeleženci pa bodo dobili značke.

moški 2400 m					ženske 1600 m			
14-18 let	19-30 let	31-40 let	41 in več let		14-18 let	19-30 let	31-40 let	41 in več let
točke	rezultat v minutah				rezultat v minutah			
10	8:30	9:00	10:30	11:30	7:30	8:30	9:30	10:00
9,5	8:45	9:15	10:45	11:45	7:50	8:20	9:45	10:15
9,0	9:00	9:30	11:00	12:00	8:10	8:40	10:00	10:30
8,5	9:15	9:45	11:15	12:15	8:30	9:00	10:15	10:45
8,0	9:30	10:00	11:30	12:30	8:50	9:20	10:30	11:00
7,5	9:45	10:15	11:45	12:45	9:10	9:40	10:45	11:15
7,0	10:00	10:30	12:00	13:00	9:30	10:00	11:00	11:30
6,5	10:15	10:45	12:15	13:15	9:50	10:20	11:15	11:45
6,0	10:30	11:00	12:30	13:30	10:10	10:40	11:30	12:00
5,5	10:45	11:15	12:45	13:45	10:30	11:00	11:45	12:15
5,0*	11:00	11:30	13:00	14:00	10:50	11:20	12:00	12:30
4,5	11:15	11:45	13:15	14:15	11:10	11:40	12:15	12:45
4,0	11:30	12:00	13:30	14:30	11:30	12:00	12:30	13:00
3,5	11:45	12:15	13:45	14:45	11:50	12:20	12:45	13:15
3,0	12:00	12:30	14:00	15:00	12:10	12:40	13:00	13:30
2,5	12:15	12:45	14:15	15:15	12:30	13:00	13:15	13:45
2,0	12:30	13:00	14:30	15:30	12:50	13:20	13:30	14:00
1,5	12:45	13:15	14:45	15:45	13:10	13:40	14:00	14:30
1,0	13:00	13:30	15:00	16:00	13:30	14:00	14:30	15:00
0,5	15:00	15:30	17:00	18:00	14:30	15:00	15:30	16:00

Čeprav oslabljeni

V organizaciji šahovskega društva Radovljica in pod pokroviteljstvom republiškega sveta ZSS Ljubljana je 11. in 12. maja v hotelu Svoboda na Bledu potekalo 37. odprto delavsko moštveno prvenstvo SR Slovenije v šahu za leto 1985.

Igrali smo 11 kol (prvi dan 6, drugi pa 5 kol) po švicarskem sistemu, vendar je bila začetna razvrstitev dirigirana (glede na faktor moči posameznega moštva). Tempom igranja je bil 15 minut na igralca. Letos je uporabljen sistem točkovanja na podlagi match — točk, ki se vse bolj uveljavlja na moštvenih tekmovanjih. Za zmago dobi moštvo 2 točki (ne glede na višino zmage), za neodločen izid eno in za poraz nič točk. V primeru enakega števila match — točk višjo uvrstitev doseže moštvo, ki ima več osvojenih šahovskih točk (v nogometu rečemo temu razlika v golih). Ta način naj bi šahiste spodbudil k večji borbenosti, brez »velemojstrskih remijev«.

Prvenstva se je udeležilo kar 40 moštev iz cele Slovenije. Kljub številčnosti smo opazili odsotnost nekaterih »standardnih« moštev na tem tekmovanju (Metalna, Fronta SZDL, Gostol, STT).

Za Litostroj so nastopili V. Lagudin, Jerič, Kobler, P. Lagudin, Tušar in Donko. Čeprav smo se brez Lorbeka (družinski razlogi) in Mraka (JLA) odpravili na tekmovanje s skromnimi željami, se nismo imeli namena skriti za znanim Coubertinovem geslom: »Pomembno je...«! Dosegli smo 5 zmag (s SPIZ, Kliničnim centrom, Perutnino Ptuj, Stolum Kamnik ter Impolom II) in 3

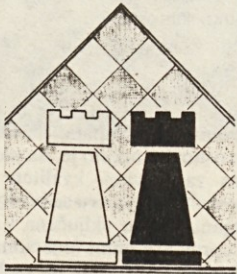
neodločene igre (z Emono, Savo Kranj in Slogo JLA). Le tri dvoboje smo izgubili, in sicer z minimalnim rezultatom (z Ingradom Celje, Železarno Jesenice in Papirnico Količevo — beri: ŠD Domžale).

V končni uvrstitvi smo pristali na zelo dobrem osmem mestu, takoj za republiško elito. Za sabo smo pustili oba finalist Pokala maršala Tita za ljubljansko regijo (Litostroj — Stol Kamnik 3 : 1, Litostroj — Sloga JLA 2 : 2)

Končni vrstni red:

1. Iskra 120 (32 1/2)
2. Emona 17 (28)
3. Ingrad 16 (29 1/2)
4. Impol I 15 (28 1/2)
5. Železarna Jesenice 15 (26)
6. Veriga Lesce 15 (25)
7. Papirnica Količevo 14 (25 1/2)
8. Litostroj 13 (25)
9. in 10. Astra in Stol Kamnik 13 (23 1/2)
11. Nafta Lendava 12 (26)
12. Sloga JLA 12 (25 1/2)
13. Tam Maribor 12 (24)
14. Perutnina Ptuj 12 (23 1/2)
15. in 16. TOP Portorož in Sava Kranj 12 (23) itd.

Najboljši posameznik v našem moštvu je bil Simon Jerič, ki je zbral 9 točk od



možnih 11 (brez remija).

Sodnika Šinkovec in Prestrl sta brez večjih sporov, tekoče in avtoritativno spravila tekmovanje »pod streho«.

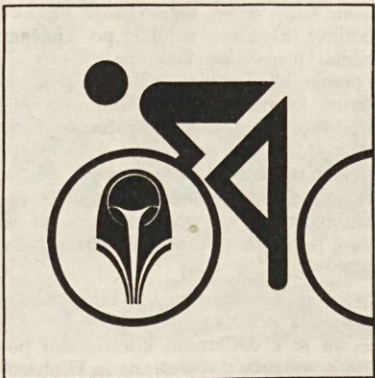
Bralcem, ki spremljajo našo aktivnost, dolgujemo poročilo o tekmovanju za Pokal maršala Tita. Tekmovanja v ljubljanski regiji se je udeležilo 16 moštev. Zmagalo je okrepljeno moštvo Sloge JLA, ki je v finalu premagalo Stol Kamnik.

Litostroj je nastopil s tremi moštv. Drugo in tretje moštvo sta izpadla po prvem kolu. Naše prvo moštvo je izločilo Metalurški inštitut ter Zavod za statistiko, nato pa v četrtem finalu izpadlo od ekipe Stol Kamnik, kljub neodločenemu izidu 2 : 2.

Za prvo moštvo so nastopili: Lorbek, Jerič, Kobler, P. Lagudin in Tušar.

Pa še to: v razpisu republiškega delavskega prvenstva je pisalo, da šteje moštvo 4 igralce (lahko tudi igralke), vendar nismo niti v enem od štiridesetih moštev opazili kakšne igralke! Kar zadeva Litostroj je stanje enako, čeprav ni nobenih omejitev glede pripadnosti spolu.

V. Lagudin



OBVESTILO LITOSTROJSKIM KOLESARJEM

Obveščamo vse ljubitelje kolesarjenja, da so v Internih informacijah št. 84 objavljene prijavnice za letošnje kolesarske izlete, in sicer:

- dvodnevni izlet v FIESO 15. in 16. junija 1985,
- tridnevni izlet po »Partizanski kolesarski transverzali« v dneh od 28. do 30. junija 1985,
- dvodnevni izlet na relaciji Ljubljana—Sorica—Bohinj—Ljubljana 5. in 6. julija 1985.

Obveščamo vse kolesarje, da se lahko prijaviijo za maraton FRANJA, ki bo letos 21. julija. Prijave sprejema do 15. 6. 1985 tovariš Grižon (tel. 370). Tovariš Grižon vrača tudi štartnine za udeležbo na kolesarsko rekreativnih prireditvah.

Milan Svetelj

Rad imam šport

Sam je imel enkrat poškodovano klučnico, nekajkrat so ga tudi šivali, vendar so poškodbe s trajnejšimi posledicami redke.

Hokej pa mu je pri srcu predvsem zaradi dinamične skupinske igre, zaradi prijateljstva in ostre borbe. Posameznik v ekipi ne pomeni nič, potrebna je zavzetost in uigranost vseh.

Seveda so tudi prijetnejše strani, ki bi pritegnile tudi nas — nešportnike. To so tekme v tujini, preko katerih je Andrej videl že domala celo Evropo, bil je v Ameriki in na Japonskem. Kljub temu pa so tudi ta potovanja navadno minila v znamenju tekem in je za turistične ogleda zmanjkalo časa in denarja.

Ob rednih treningih pozimi in poleti ter v času sezone mu ob službi ostane zelo malo časa še za njegovo družino. Družinski ritem je pač prilagojen njegovemu življenju in tako bo verjetno še nekaj let. Zelo pa mu gredo na roke v službi. V času sezone je oproščen službe, tako da se lahko ves posveti treningom in tekam. S šolo skupaj je Andrej namreč že 12 let v Litostroju in dela v montaži turbin.

Ko sva se še takole na splošno pogovarjala, je dejal, da mu je najbolj ostala v spominu lanska tekma proti Jesenicam, ko je Olimpija dala minuto pred koncem odločilni gol. Tekma je bila na Jesenicah in po tem uspehu je zavladala v dvorani grobna tišina. Zmotilo jo je le navdušeno vpitje igralcev Olimpije, ogromna množica Jeseničanov pa je bila čisto tiho. Tudi tistih nekaj ljubljanskih navijačev je bilo tiho...

Na koncu naj omenim še to, da Andrej »stolče« na leto po ene drsalke, nove pa so zdaj približno šest starih milijonov. Cela oprema stane okrog 12 milijonov dinarjev, zamenjati pa jo je treba najmanj vsaki dve leti.

Andreju pa za konec zaželimo še veliko uspehov, enako seveda tudi njegovemu klubu!

dirali pri nas in odtlej obstaja tudi v Ljubljani. Na žalost pa je še vedno dokaj neznana in tekme privabljajo na igrišče le okrog 300 do 400 navijačev. Povsem drugače je to v tujini, kjer obstajajo močni klubi kot so v Angliji, Franciji, na Škotskem, v Welsu itd.

Marjan je star 25 let, v državni reprezentanci pa igra tri leta. Začel je sicer s kolesarjenjem in je že eno leto treniral za klub Astra, kjer je bil celo tretji na krosu po Ljubljani. Kljub temu pa ga je rugby bolj pritegnil in se je kolesarjenju odpovedal.

Sezona pri rugbyju traja tri mesece na leto. V službi dobi izredno plačane dopuste za različne tekme ter proste delovne sobote, če je to potrebno. Ker je ravno zdaj čas sezone za ta šport, čaka naslednji mesec Marjana polfinalna tekma v Splitu, ki jo bo igral za klub ter dve mednarodni tekmi z Angleži in Poljaki. Tekme za reprezentanco bodo jeseni, in sicer s Švedsko, Nemčijo in Španijo, vsekakor pa moramo omeniti, da je klub Kolloys na četrtem mestu v Jugoslaviji.

In kaj je Marjana pritegnilo k temu nenavadnemu športu? Predvsem hitra in dinamična igra, ki ti ne dovoljuje niti trenutka počitka, igra, ki ti ne dovoljuje »špekulacije« in zadovoljstvo, da si v igri in med prijatelji. Seveda je do neke mere tudi groba igra, ampak bes med igro se poleže že tisti hip, ko si ob koncu igralci sežejo v roke.

In če ste tole prebrali do konca, upam, da vas bo vsaj toliko pritegnilo, da si boste kdaj ogledali kakšno rugby tekmo. Še posebej zato, ker je tako malo gledalcev. Marjanu pa bi bilo tudi gotovo prav, ko bi zaslišal še kakšen glas s tribune v svojo korist.

M. M.

Rekordna udeležba kegljačev

Po uspešno izvedenem spomladanskem tekmovanju Litostroja v kegljanju za ženske posamezno je zaključeno tudi enako tekmovanje za moške. Tekmovanje za moške posamezno se je zaradi rekordnega števila prijavljenih (120) zavleklo na sedem ponedeljkov, zato so bili prikrajšani tudi ljubitelji rekreacije.

Propozicije tekmovanja: tekmovalci so imeli 50 lučajev (25 × polno - 25 čiščenje). Dvajset najbolje uvrščenih iz predtekmovanja se je uvrstilo v finalni del tekmovanja, tu so morali nastopiti še enkrat na 100 lučajev (50 × - 50 čiščenje).

Po predtekmovanju je bil najboljši Stolič iz PPO z 229 podrtimi keglji, pred

Mihalčičem (IVET) in Presečnikom (SŠTS). Ker so bile razlike po predtekmovanju zelo majhne, je prišlo v finalnem delu do večjih sprememb. Z odlično igro v finalnem delu je postal prvak Litostroja, kakor že večkrat do sedaj, tovariš Rudi Perušek (IVET), pred Stoličem (PPO) in Roudijem (PUM).

Vrstni red prvih 10 tekmovalcev:

Rudi Perušek — IVET	645 kegljev
Ilija Stolič — PPO	629 kegljev
Karel Roudi — PUM	625 kegljev
Peter Huzjan — PZO	613 kegljev
Janez Jurček — NAB	612 kegljev
Franc Presečnik — SŠTS	606 kegljev
Miro Jagoš — PZO	605 kegljev
Milan Djulinac — OB	601 kegljev
Ciril Mihelič — IVET	599 kegljev
Franc Fusar — IVET	589 kegljev

Prvih šest uvrščenih je prejelo diplome, prvi trije pa tudi medalje. Ob tej priložnosti se kegljaška sekcija zahvaljuje vsem nastopajočim tekmovalcem za dobre igre, dobre rezultate, predvsem pa za množično udeležbo, kar potrjuje, da Litostroj potrebuje več sredstev oziroma več terminov za rekreacijsko kegljanje.

Vsa tekmovanja so se odvijala na dvosteznem kegljišču »Ilirije« na Vodnikovih cestah v Šiški.

Ob tej priložnosti prosimo vse kegljače, ki hodijo na rekreacijo, da prinašajo s seboj čiste copate, sicer ne bodo smeli nastopati.

Kegljaška sekcija
Mirko Herman

Darilo osnovnošolcev

Tik pred pričetkom prvomajskih praznikov se je na sedmi redni seji zbral delavski svet naše delovne organizacije. Kljub pomembnemu dnevnemu redu (rezultati poslovanje prvega letošnjega četrtletja, informacija o investiciji v energetsko opremo) pa sama seja ni predmet tega zapisa.

Delavce Litostroja želimo obvestiti o tem, kar se je dogodilo pred pričetkom obravnave prve točke dnevnega reda. Skupina učencev OŠ Hinka Smrekarja se je oglasila v Litostroju in se v imenu vseh učencev ter delavcev te šole zahvalila za dolgoletno materialno in denarno pomoč, ki jo naša delovna organizacija občasno nudi tej osnovni šoli, saj jo v

pretežni meri obiskujejo otroci naših delavcev. Aprila letos smo jim npr. odstopili 18 betonskih oken, ki so jih potrebovali za zamenjavo že dotrajanih v telovadnici šole, ter 20.000 dinarjev kot pomoč za nabavo Ribarjevih značk, ki jih vsako leto podeljujejo učencem z odličnim uspehom.

Za pomoč, ki za Litostroj ne predstavlja pomembnega stroška, šoli pa pomeni veliko, so se učenci zahvalili s kratko prisrčno recitacijo in podaritvijo šestih likovnih izdelkov (grafik, risb in slik) ter s tem prinesli v našo delovno organizacijo košček otroške domišljije ter ustvarjalnosti. Nekaj njihove vsakdanjosti, ki jo nam prepogosto primanjkuje.

t.š.

Debelost ogroža zdravje

Debelost je posledica neskladja med porabljenimi energijo in energijo, ki jo organizem prejme v obliki hrane. Čeprav večina debelih ljudi pravi, da malo jedo, so strokovnjaki enotnega mnenja, da je debelost posledica odvečnih kalorij. Redko je posledica nepravilnega delovanja žlez, čeprav se mnogi izgovarjajo in opravičujejo svojo preveliko težo prav z motnjami v presnovi.

Žal je tako in potrebno je pogledati resnici v oči; s slepenjem samega sebe ne pridemo do rešitve. Prevelika telesna teža ni samo lepota napaka, ampak je prva postaja na poti, ki pelje k boleznim.

Nepravilno sestavljena in preobilna hrana je pogosto vzrok motenj v presnovi maščob, kar ima za posledico preveliko koncentracijo lipidov (maščob) v krvi, kar pa lahko vodi do poapnjenja žil, srčnega infarkta itd.

Debeli ljudje zbolijo za sladkorno boleznijo (diabetes melitus), kar ugotovimo z dokazovanjem sladkorja v krvi. Potrebno je takojšnje ukrepanje — hujšanje. Velikokrat ljudje, ki se držijo diete, ne potrebujejo zdravil, kar pa je velika prednost. Znižana telesna teža je prvi pogoj za regulacijo nivoja sladkorja v krvi. Pazimo na telesno težo in prihranili si bomo težave, ki so prisotne pri hujšanju.

Zaradi prekomerne telesne teže pa ne trpi samo krvni obtok, srce, presnova, temveč tudi sklepi občutijo težo odvečnih kilogramov. Sčasoma pride do obrabe, kar ima za posledico bolezenske spremembe na sklepih, predvsem v predelu križa. Pogosto se ljudje s prekomerno težo pritožujejo, da jih bolijo noge.

Shujševalne kure in diete

Obstajajo številne diete za hujšanje, vendar je znano, da vsaka enostranska dieta, ki traja dalj časa, kvarno vpliva na organizem.

Najenostavnejša in najmanj komplicirana dieta oziroma kura je omejevanje hrane (količinsko). V primerjavi z drugimi dietami ima prednost, ker hrana ni enolična, zmanjšana je le količina, ne kvaliteta hrane!

Pri zmanjšanem številu obrokov se poveča občutek lakote, tega pa večina ne zdrži dalj časa. Priporočljivo je zmanjšati obroke testenin, riža, kruha, krompirja in sladkorja (le-temu se lahko čisto odpovemo). Živila, ki vsebujejo ogljikove hidrate in sladkor, namreč povečujejo lakoto.

Redukcijska dieta — to je dieta, ki vsebuje zmanjšano količino obroka, daje zaradi pogostosti obrokov (5 × dnevno) občutek sitosti in je primerna za daljši čas. Ne vsebuje sladkorjev, siromašna je z ogljikovimi hidrati, bogata z beljakovinami, vsebuje pa tudi nekaj maščob. Pri tej dieti je pomembno, da pijemo velike količine tekočine, katera ne vsebuje kalorij (navadna voda ali mineralna voda).

Obisk pri zdravniku

Pred pričetkom vsakega večjega hujšanja je potreben pregled pri zdravniku, kajti vsak človek oziroma njegov organizem ne zdrži večjih sprememb telesne teže. Zdravnik določi način hujšanja, ki je odvisen od posameznika, saj se med seboj močno razlikujemo. Postopno in



Nastop strelcev

Tekmovanje v streljanju z zračno puško, ki smo ga izvedli v drugi polovici aprila in v začetku maja, se je udeležilo 40 posameznikov iz devetih tozdov DO Litostroj.

Nastopili smo v domu učencev SŠTS. Pogoji tekmovanja so bili po izjavah tekmovalcev odlični. Pri večini nastopajočih pa so se žal pojavljale posledice slabega in pomanjkljivega treninga. Za solidne rezultate ni dovolj trenirati samo nekaj-

krat letno, temveč vsaj enkrat tedensko. Zato še enkrat poudarjamo, da imamo treninge trikrat tedensko in sicer v torek in sredo od 14. ure dalje in ob četrtek od 16. ure dalje.

Z udeležbo tudi tokrat ne moremo biti zadovoljni, saj so nekatere ekipe nastopale nekompletne, nekaterih pa sploh ni bilo.

V naslednjem letu želimo, da bi se tekmovanja udeležili vsi tozdi z vsaj po eno ekipo.

Rezultati ekip:

1. TOZD SŠTS	806 krogov
2. TOZD PUM	754 krogov
3. TOZD IRRP I	727 krogov
4. TOZD SSP	701 krog
5. TOZD IRRP II	629 krogov itd.

Rezultati posameznikov:

1. Janez Mrkun	IRRP	179 krogov
2. Janez Oražem	PUM	176 krogov
3. Miroslav Jagoš	PZO	173 krogov
4. Franc Presečnik	SŠTS	171 krogov (zadnja serija 87)
5. Vlado Kejžar	IRRP	171 krogov (zadnja serija 85)

Za dosežene rezultate vsem iskreno čestitamo!

J. Grom



Pionirji OŠ Hinka Smrekarja so presenetili delavski svet DO (Foto: t.š.)

Jezikovni ostružki

Naše izražanje je v današnjem času, v vse hitrejšem načinu življenja, marsikdaj zelo površno. Premalo se zavedamo potrebe po natančnem izražanju, saj lahko le takšno doseže svoj namen — pravilno razumevanje sporočila.

Eden od primerov take jezikovne površnosti je na primer to besedilo:

»Tema razprave je bila nova naložba. Predstavniki so se razen navedenega pogovarjali še o izpolnjevanju proizvodnega programa.«

Če besedilo površno preberemo, morda sploh ne bomo opazili napake. Žal se je ta napaka zelo razširila v našem, s takimi in podobnimi frazami prenapolnjenem šablonskem izražanju.

Še enkrat preberimo besedilo in skušajmo najti, kaj je narobe! Torej: Kaj se je dogajalo? Predstavniki so se pogovarjali.

O čem so se pogovarjali? O novi naložbi in o izpolnjevanju proizvodnega programa. (Torej o enem in drugem, o dveh stvareh.) Vendar — zakaj pa potem v besedilu beseda »razen«? Ta beseda namreč pomeni, da je nekaj IZVZETO, da se o eni od obeh tem niso pogovarjali. A to ni res, saj sta obe temi pogovora podani pritrđilno! Beseda »RAZEN« je napisana tu popolnoma nepravilno, nesmiselno!

Kako bi morali reči? Popravimo prej navedeno besedilo: »Tema razprave je bila nova naložba. Predstavniki so se POLEG navedenega pogovarjali še o izpolnjevanju proizvodnega programa.«

Isto pogledimo na preprostejšem primeru, zaradi lažjega razumevanja:

RAZEN marmelade jem vse.

To pomeni, da jem vse ostalo, samo marmelado ne.

(Torej minus marmelada.)

POLEG marmelade jem vse.

Jem marmelado in vse drugo. (Torej plus marmelada.)

Pomen besede RAZEN ima predznak minus (—), pomeni »brez nečesa, nekaj je izvzeto«. Pomen besede POLEG lahko označimo s plusom (+), pomeni, da je nekaj dodano, da je skupaj z nečim drugim.

• • •

Vedno, ko želimo kaj povedati ali napisati, premislimo, kaj in kako bomo povedali ali napisali! Ni namreč vseeno, ali uporabimo besedo RAZEN ali POLEG, predvsem ker sta pomena teh dveh besed res popolnoma nasprotna.

Vesna Tomc



PREDAVANJE SLUŠATELJEM SINDIKALNE ŠOLE

18. aprila je Litostroj gostil slušatelje trimesečne šole, ki jo organizira Republiški svet zveze sindikatov Slovenije v Radovljici. Slušatelji so si najprej ogledali delo v nekaterih naših tozdi in precej pozornosti posvetili tudi tekmovanju kovinarjev mesta Ljubljane v poklicu strojni kovač, ki je potekalo v tozdu PZO. Po ogledu je slušateljstvo o nastanku in razvoju Litostroja, o delu sindikata ter o nadaljnjih usmeritvah delovne organizacije spregovoril Fadil Zec, predsednik konference osnovnih organizacij sindikata. V daljšem in sproščenem pogovoru smo si izmenjali izkušnje in probleme, na katere naletijo sindikalne organizacije v različnih okoljih. Tovrstna oblika sodelovanja je bila s strani šole ocenjena kot pozitivna in bi kazalo razmišljati o nadaljnjem sodelovanju.

Z. A.

dolgotrajnejše hujšanje ima prednost. Res je, da učinek ni tako hiter, je pa dolgotrajnejši. Osebe, ki dalj časa izračunavajo kalorično vrednost hrane, se postopoma navadijo na zmanjšano količino in sčasoma tudi na spremembe (»navade«) v prehrani, zaradi česar je manjša nevarnost, da se vrnejo na star način prehrane.

Tisti, ki ste resno zaskrbljeni, se lahko obrnete na strokovno pomoč v ambulanto za prekomerno težo, ki deluje v okviru Klinike za endokrinologijo in bolezni

presnove v Ljubljani. Bolnike, ki želijo shujšati, obravnavajo individualno in jih vključujejo v terapevtske skupine. Ambulanta (na polikliniki) sprejema bolnike štiri dni v tednu, in sicer v ponedeljek, torek in četrtek popoldne ter v petek dopoldan. Seveda pa je potrebna predhodna napotnica lečečega zdravnika, ter obilo trdne volje.

Torej: skrbimo za svojo težo, da bomo ostali čim dlje zdravi, elastični in mladi. Višja medicinska sestra Tina Pirc

Odšla sta v pokoj

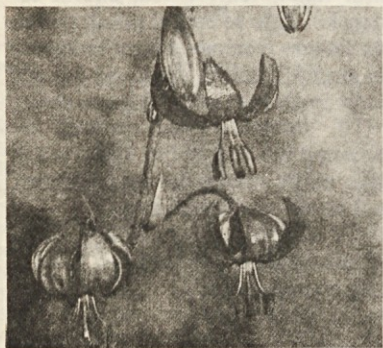


Tončka LOZAR je prišla v Litostroj iz Zadloga pri Črnem vrhu nad Idrijo kot mlado dekle, pripravljeno prijeti za vsako delo. Tako je pričela z delom v naši mehanski obdelavi, kjer je kot priučena delavka nekaj let delala na rezkalnem stroju.

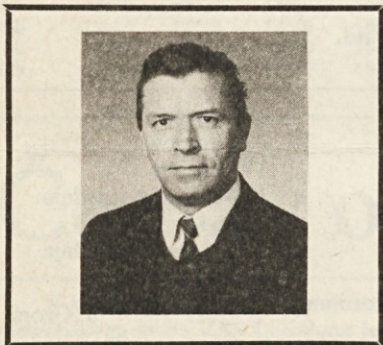
Kasneje je opravljala še nekaj različnih del, dokler ni zopet pričela z delom za strojem — tokrat tiskarskem, pri katerem je ostala vse do upokojitve.

Marca smo se poslovili od dolgoletne in vestne delavke in ji ob odhodu v pokoj zaželeli še veliko zdravih in zadovoljnih let.

Sodelavci iz tiskarne



V spomin



Ob smrti mojega moža Henrika MAGOLIČA iz Vrha nad Mokronogom, ki je bil zaposlen v tozdu PUM, dokler ga ni kruta in zahrbtna bolezen iztrgala iz moje in vaše sredine, se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste mi pomagali v težkih trenutkih. Posebno se zahvaljujem vsem tistim, ki so ga pospremili na njegovi prerani zadnji poti, darovali cvetje, mu zapeli in zaigrali žalostinke v slovo.

Zaljujoča žena
Ana Magolič z družino



V aprilu se je od nas poslovil in odšel v zasluženi pokoj tovariš Miha FERME.

V delovni organizaciji se je zaposlil 16. 12. 1963. leta kot vrtalec-rezkalec. Zaradi delovnih potreb je bil leta 1970 premeščen na vrtačno-rezkalni stroj »Škoda«, tedanje mehanske obdelave. Na tem delovnem mestu je občasno opravljal tudi dela in naloge inštruktorja. Leta 1977, ko je Litostroj nabavil novejši stroj, tako imenovani »ruski borverk« — vrtačno-rezkalni stroj, je bil zaradi svojega vzornega dela in strokovnosti premeščen in je vse do leta 1980 opravljal zahtevna dela na tem delovnem mestu. Zaradi bolezni pa je leta 1981 moral prenehati opravljati dela na obdelovalnih strojih in je postal inštruktor.

Na podlagi lastnega dela in delovnih uspehov, osebne prizadevnosti, ustvarjalnosti in tovariških odnosov je v času svojega dela užival ugled in zaupanje. Za njegov trud se mu zahvaljujemo in želimo, da bi še dolgo zdrav in zadovoljen užival zasluženi pokoj.

Sodelavci iz tozda PPO

Zahvale

Ob smrti moje mame Fatime ŠUMIČ se vsem svojim sodelavcem iz tozda PPO zahvaljujem za izrečeno sožalje in finančno pomoč.

Šefik ŠUMIČ

Ob smrti mojega očeta Alojza NOVAKA se zahvaljujem svojim sodelavcem, posebno pa strugarjem, za podarjeni venec, sožalja in udeležbo na njegovem pogrebu.

Viktor Novak
TOZD OB

Ob boleči izgubi hčerke Barbare se iskreno zahvaljujem sodelavcem tozda NABAVA za izrečeno sožalja, podarjeno cvetje, denarno pomoč in spremstvo na njeni zadnji poti.

Oče Janez ŠUŠTAR z ženo

Ob tragični smrti sina Jožeta ZORCA, se iskreno zahvaljujem sodelavcem in vodstvu tozda Montaža za izrečeno sožalja, vso pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Mama in sestra z družino

Delo in cilji odbora invalidov

Kakor je bilo že objavljeno v januarški številki glasila »LITOSTROJ«, je v naši delovni organizaciji ustanovljen aktiv delovnih invalidov.

Na ustanovnem sestanku je bil izvoljen 7-članski odbor aktiva. V februarju je bil konstitutivni sestanek odbora, ki ga je sklical in vodil do izvolitve predsednika odbora, predsednik konference OOS TZ Litostroj Fadil Zec.

Na predlog komisije za kadrovska vprašanja pri konferenci OOS delovne organizacije je bil za predsednika odbora aktiva delovnih invalidov predlagan in tudi soglasno izvoljen Brane Trontelj iz TOZD OBDELAVA,

— tajnik odbora je Anton Novak iz DS-PFSR,
— blagajnik Anton Miklavčič TOZD NABAVA,
— poverjenik za medsebojna razmerja delavcev invalidov je Drago Pogačnik iz TOZD PUM,
— poverjenik za zdravstveno varstvo in socialno skrbstvo ter usposabljanje in zaposlovanje invalidov Janko Lapuh iz TOZD MONTAŽA,
— poverjenik za delovne pogoje, družbeni standard in rekreacijo invalidov je Jože Mlakar, TOZD PZO.

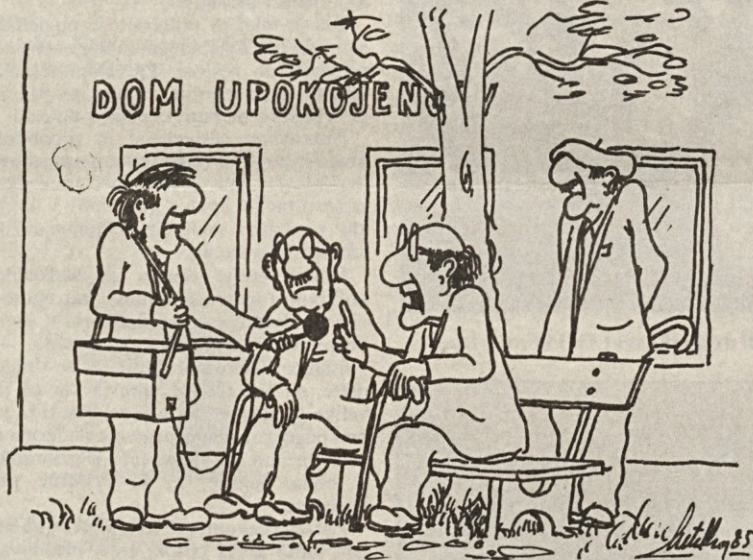
Na sestanku je bil sprejet tudi sklep, da se v bodoče vabi na sestanek odbora tudi predsednike komisij za socialna vprašanja pri IO OOS tistih TOZD, ki nimajo svojega predstavnika v odboru aktiva.

Odbor aktiva delovnih invalidov ima pred sabo težko nalogo, saj imamo še veliko nerešenih vprašanj na tem področju, toda z skupnimi naporji se bo dalo nekaj obrniti na bolje.

S predstavnikom društva invalidov Šiška je bilo dogovorjeno, da bo vsak invalid, ki se bo včlanil v društvo, prejel tudi izkaznico in bo deležen vseh ugodnosti preko društva, ki jih sedaj ni imel.

Vse tiste invalide, ki še niso izpolnili prijavnice, pa bi se želeli vključiti v društvo, obveščamo, da bodo lahko dobili prijavne listke pri predsedniku socialne komisije svoje TOZD in jih tudi tam oddali. Priporočamo, da se vsi delovni invalidi vključijo v aktiv, saj bomo le tako uspešni pri svojem delu.

Anton Novak



Kako nam gre? Boljše bi bilo, da bi prišli trije poštari kot en novinar.

- počasno predvajanje,
- hitro iskanje posnete vsebine,
- naknadno snemanje zvoka,
- daljinsko upravljanje,
- avtomatsko vračanje traku za montažo,
- indikator vlažnosti,
- števec dolžine traku,
- programator (TIMER/TUNER), s katerim lahko nastavimo za več dni naprej avtomatsko vključitev snemanja TV programa.

OSNOVNE MOŽNOSTI IN FUNKCIJE KASETNIH VIDEOREKORDERJEV

Verjetno je videorekorder najbolj izpopolnjena elektronsko-mehanska naprava, ki je v tako ogromnem številu v uporabi. Njegov razvoj je trajal več kot 30

let in je vplival na človekovo življenje, njegovo mišljenje in komuniciranje. Za delo z videorekorderjem je treba poznati njegove možnosti delovanja, katere izvajamo z ustreznimi ukazi. Vse funkcije videorekorderja so označene s celimi besedami, s skrajšankami ali s simboli, ki se nahajajo na samih tipkah ali poleg njih.

Starejši videorekorderji so imeli mehanske tipke, ki jih je bilo treba močno pritisniti, novejšje tipke pa imajo mikrokontaktna stikala, katera delujejo že na rahel dotik.

Vsi videorekorderji imajo vgrajene varnostne povezave, ki preprečujejo poškodbe aparata v primeru, da pritisnemo napačno tipko v času, ko aparat že dela v drugi funkciji (postopku).

Na vsakem videorekorderju lahko uporabimo naslednje ukaze, da dobimo ustrezne funkcije:

UKAZ — FUNKCIJA (POSTOPEK)	OZNAKA	SIMBOL
1. Priključitev na električno omrežje; izključitev	POWER	ON. OF
2. Predvajanje posnetka	PLAY	▶
3. Snemanje posnetka	RECORD	●
4. Prenehanje delovanja, stop	STOP	■
5. Hitro previjanje traku naprej	F. FWD	▶▶
6. Vračanje traku nazaj	REWIND	◀◀
7. Naknadno snemanje zvoka	AUDIO DUB	●
8. Prekinitev delovanja, pavza	PAUSE	
9. Odstranitev kasete iz videorekorderja	EJECT	▲

Podrobnejša razlaga zgoraj navedenih funkcij:

1. Stikalo ali gumb »POWER SWITCH« nam omogoča, da priključimo videorekorder na električno omrežje »ON« ali da ga izključimo »OF«. Običajno je to stikalo ločeno od ostalih stikal in

se nahaja na zadnji strani videorekorderja v bližini dovodnega kabla. Velikokrat se nahaja na sprednji strani še eno vmesno stikalo »OPERATE«. V zvezi s tem stikalom je tudi rdeča ali zelena indikatorska žarnica, ki gori takrat, ko je aparat priključen na električno omrežje.

V spomin

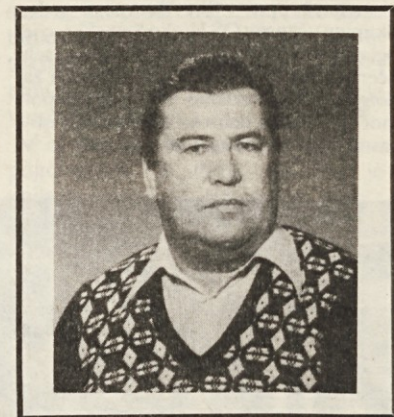


5. februarja smo se na pokopališču v Dobravi poslovili od našega sodelavca Jožeta ZORCA.

V Litostroj je prišel 1968. leta, ko se je vpisal v našo šolo. Po končanem šolanju se je zaposlil v Montaži kot monter. Svoje znanje je pokazal na mnogih montažah črpalne opreme, tako doma kot v tujini.

Poznali smo ga kot vestnega in natančnega monterja in tak nam bo tudi ostal v spominu.

Sodelavci iz tozda Montaža



6. aprila 1985 smo se na pokopališču v Šentrupertu poslovili od našega sodelavca Franca HRI-BARJA.

V Litostroju je bil zaposlen od 1969. do 1982. leta v livarni sive litine. V marcu 1982 je bil zaradi bolezni invalidsko upokojen, vendar pokoja ni dolgo užival, saj je umrl star komaj 45 let.

Spominjali se ga bomo kot sodelavca in človeka.

Naslovnik neznan

Aprila smo dobili vrnjenih 31 časopisov Litostroj.

Albert Rudolf, Korotanska 26, 61000 Lj.; Alibabič Nazifa, Ul. Manice Komanove 23, 61000 Lj.; Avbelj Vinko, Korotanska 28, 61000 Lj.; Blažin Franc, Polje 110, 61000 Lj.-Polje; Bukovec Ivan, Štefan 16, 68210 Trebnje; Grden Marija, Sp. Rudnik c. IV/5, 61000 Lj.; Jerovšek Ignac, Volfova 64, 61000 Lj.; Konjevič Penzo, Tržna ulica 6, 61000 Lj.; Kravčar Viktor, Stari trg 18, 68210 Trebnje; Kuzmovič Peter, Plešičeva 23, 61000 Lj.; Kunaver Vinko, Tesovnikova 29, 61000 Lj.; Ločnik Rudolf, Mirna 39, 68233 Mirna; Makivič Ranko, Celovška 49, 61000 Lj.; Maučec Jožef, Plem-ljeva 13, 61000 Lj.; Milovanović Ljubo, Pipanova pot 27, 61000 Lj.; Pjanič Jasmin, Mestni trg 6, 61000 Lj.; Perez Fazija, Medenska 2, 61000 Lj.; Rekič Sead, Potrčeva 4, 61000 Lj.; Sladohar Vojko, Rakofova 42, 61234 Mengeš; Slapar Franc, Pod Krimom 12, 61240 Kamnik; Srebrnič Alojz, Leninov trg 17, 61000 Lj.-Moste; Stevič Dragiša, Grajerjeva 26, 61260 Lj.-Polje; Stojković Boško, Jarška c. 14, 61000 Lj.; Šušteršič Marjan, Jama 17, 68361 Dvor pri Žužemberku; Šuštaršič Jožica, Jama 27, 68361 Dvor pri Žužemberku; Šuštar Janez, Ulica Dušana Kraigherja 23, 61000 Lj.; Tomes Kata, Hranišniška 10, 61000 Lj.; Turk Julij, Zvirče 42, 61313 Struge; Usnik Vojko, Reška 17, 61000 Lj.; Veharović Salih, Topole 27, 61234 Mengeš; Velič Arif, Ob studencu 20, 62260 Lj.-Polje.

Pravilen in natančen naslov nam lahko sporočite pisno na naslov:

ZPS TITOVİ ZAVODI LITO-STROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021, interna 246.

gpm

VIDEO

7

tehnika

Piše: P. Poženel

Sistem Video 2000

Kot smo že omenili, sta sistem VIDEO 2000 razvili firmi Philips in Grundig leta 1979 kot evropsko konkurenco japonskima VHS in BETA. Po mnenju strokovnjakov ima ta sistem celo nekaj tehničnih prednosti pred VHS in BETA.

Najnovejši podatki v reviji YU- video pa kažejo, da sta firmi Philips in Grundig popolnoma prenehali proizvodnjo video opreme po sistemu VIDEO 2000, ker komercialno ne moreta konkurirati japonskim proizvajalcem opreme po VHS in BETA sistemu. Začeli sta celo sami proizvajati VHS video opremo in tako je videorekorder »VS 200« prvi lastni grundigov VHS videorekorder. Pri njem so uporabili veliko dobrih tehničnih rešitev sistema VIDEO 2000. Tako je VS 200 trenutno eden najboljših videorekorderjev. Decembra 1984 je bil na razstavi v Düsseldorfu in takoj nato že v prodaji. Iz navedenih vzrokov o sistemu VIDEO 2000 ne bomo več pisali, ker izgleda, da sta VHS in BETA sistema dokončno ostala sama na svetovnem tržišču kasetnih videorekorderjev.

PRENOSNI KASETNI VIDEOREKORDER

Prenosni kasetni videorekorder (»portabl«) je razmeroma majhen, z akumulatorjem napajan videorekorder, ki ga je možno zelo enostavno prenašati. Ravno tako kot pri stacionarnih videorekorderjih, ki se uporabljajo le doma, v povezavi s TV sprejemnikom, razlikujemo tudi pri prenosnih videorekorderjih naslednje sisteme:

- VHS (JVC, Panasonic, Hitachi...)
- BETA (Sony, Sanyo, Zenit...)
- V 2000 (Philips, Grundig)

Prenosnost teh videorekorderjev je možna zaradi njihove majhne teže, razmeroma majhnih dimenzij in akumulatorskega načina napajanja. Pri normalnih temperaturah akumulator omogoča eno uro neprekinjenega dela. Zelo ugodno je tudi to, da ga lahko priključimo na vsak avtomobilski akumulator, ki ima napetost 12 V.

Poleg navedenega imajo prenosni videorekorderji, tako kot stacionarni, naslednje možnosti dela:

- snemanje posnetka,
- predvajanje posnetka,
- hitro previjanje traku naprej in nazaj,
- prenehanje delovanja (STOP),
- čakanje (PAVZA),



IZLETI V MALEM SRPANU

- Pričenja se »visoka« sezona in nadmorska višina raste...
Na sporedu bodo trije izleti:
1. junij — Veliki Vrh nad Jezerskim. Glej opis!
Vodnik: Ogrič
 15. junij — Vogar — Pršivec. Predvidevamo, da bo precej »škljocalo«, ker je vodnik — Oskar Dolenc! Upajmo, da se ne bo »zaplezal« za kakšnim kozorogom...
 30. junij — Begunjsčica. Na(d) Roblek bom odšel...! si bo zažvižgal vodnik Vogelnik — in seveda (varno) popeljal s seboj vsakega, ki se bo prijavil za ta lep izlet.

Izlet na Vogar in Pršivec

Lahko dostopni, vendar manj znani PRŠIVEC (1761 m) nad Bohinjskim jezerom se odlikuje po svojem čudovitem razgledu, saj spada med najlepše razgledne vrhove Julijskih Alp. Obiskali ga bomo 15. junija.

S prvim avtobusom za Bohinj se bomo odpeljali do Stare Fužine, od koder nas bo nekoliko strma, pa le eno uro hoda dolga pot pripeljala do planine Vogar. Tu bomo pri planinskem domu nekoliko počivali in si »privezali dušo«. Pot bomo nadaljevali po udobnem kolovozu, ki se vije po robu nad Bohinjskim jezerom. Vseskozi bomo imeli lep razgled na okoliške vrhove in jezero pod seboj. Šele v vršni piramidi Pršivca se pot spet nekoliko bolj strmo dvigne proti samemu vrhu. Po počitku in razgledovanju s samega vrha se bomo spustili na planino Viševnik in potem naprej do planine Je-

zero, kjer je lepa nova koč, od tu pa bomo nadaljevali pot preko planine Blato v dolino do Stare Fužine in na avtobus. Od Vogarja do Pršivca je slabe tri ure hoje, torej skupno iz doline do vrha približno 4 do 5 ur. Za povratek v dolino bomo potrebovali še približno 3 ure čiste hoje.

Pot bo vseskozi potekala po čudovitih fužinskih planinah brez večjih naporov. To bo lep pomladni sprehod! Glede na letošnje vreme lahko v nekaterih predalih še pričakujemo sneg, vendar pot zato ne bo nič manj prijetna. Vse ljubitelje planinske fotografije opozarjam na čudovite prizore, ki jih bodo lahko posneli, zato ne pozabite fotoaparata!

Vsem prijateljem planin pa kličem na svidenje na izletu v Fužinske planine!

Vodnik: Oskar Dolenc



»Ne, tja gor pa ne grem!« je dejal...
»Kaj sedaj?« so se posvetovali ostali člani PD Litostroj...

Tuhtali so in tuhtali... kakšnih 10 minut...
Dovolj je bilo! Dovolj za počitek in dobro sapo!
Čez pol ure so bili vsi na vrhu... (Foto: Tone Tomažič)

Veliki vrh (1742 m) nad Jezerskim

Čeprav leži v področju Kamniško-Savinjskih Alp, ki so nam tako blizu, ga bomo kot izletniki PD LITOSTROJ 1. junija prvič obiskali.

Dviga se iz severozahodnega grebena Kočne, ki se spušča proti Spodnjemu Jezerskemu. Pot, ne prestrma, nas bo vodila od zadnje avtobusne postaje mimo smučarske vlečnice, malo po gozdni cesti, več pa po poti skozi pretežno smrekov gozd do majhne Murijeve planine. Ker bomo imeli za seboj že kar polovico poti proti vrhu, si bomo privoščili okrepčilo iz nahrbtnikov.

Drugi, bolj strmi del poti, nas bo pripeljal še vedno skozi gozd, ki tik pod samim grebenom preide v rušje. Na vrhu se nam bo odprl razgled, ki

je nekaj posebnega. Skoraj na dlani bomo imeli divjo severno steno mogočne Kočne, kjer po grapah še leži sneg. Za imena drugih vrhov, po katerih se nam bo paslo oko, bomo zvedeli na kraju samem.

Čeprav se bomo vračali z vrha po isti poti, se ne bomo dolgočasili. Dihanje ne bo tako globoko kot pri vzponu, zato se bomo lažje posvetili planinskemu cvetju, ki ga je ravno v tem času in na tej višini obilo.

Za prijetno doživetje gorskega sveta bomo potrebovali okoli 5 ur hoje. Tisti, ki hodijo po različnih planinskih krožnih poteh, naj ne pozabijo doma knjižice »Jezerska pot«.

Odsek za izletništvo PD Litostroj

Nekaj zanimivosti za planince

KRITJE PREVOZNIH STROŠKOV

Če ste član PD Litostroj in greste na naše organizirane izlete, se vam članarina kaj hitro povrne.

Lestvica »dotiranja« za delno kritje prevoznih stroškov za leto 1985 je naslednja:

Prevozni stroški do 300 din — višina dotacije društva: 0 din
Prevozni stroški od 300 do 600 din — 1/3 (tretjina) stroškov
Prevozni stroški nad 600 din — višina dotacije društva: 200 din.

SEJEM RABLJENE OPREME

Ta zanimiv sejem bo v Križankah, in sicer 8. junija od 9. do 17. ure!

ZAMENJAVA GUME NA PLANINSKIH ČEVLIH

Če oddaste čevlje čevljarju v delavnici na Titovi 80 od 8. do 12. ure ali od 15. do 18. ure, vam bo v 24 urah nadomestil rabljeno gumo z novo — VIBROM gumo, ki je najkvalitetnejša guma za gorske ali planinske čevlje. Cena od 3500 din, odvisno od šivanja.

NAGRADNI NATEČAJ

Planinska zveza Slovenije je razpisala natečaj za najboljšo fotografijo na temo: »NAJ SE OČI NAPIJO VIŠIN, DALJIN...«. Črno-bele fotografije v velikosti najmanj 13 x 9 cm pošljite na naslov: PZS, Dvoržakova 9, Komisija za propagando.

PLAKAT ZAVAROVANE ŽIVALI

V ekonomatu Planinske zveze (Dvoržakova 9) lahko dobite lep plakat, na katerem je z barvno fotografijo predstavljenih enajst ogroženih živalskih vrst (homo sapiens še ni...). Cena plakata je 150 din.

t.t.

Kulturni večer pod Kamniškimi planinami

Sredi aprila je naša zelo delovna kulturna komisija ponovno poskrbela za kulturni in estetski užitek vseh, ki so se udeležili prireditve.

Na programu je bil obisk galerije Janeza REPANŠKA v Rudniku pri Radomljah, kar je bil skoraj za vse udeležence izlet v neznano. Nabralo se nas je kar 60 do 70 obiskovalcev — dva skoraj polna avtobusa.

Galerija je sredi gozda s prelepim pogledom na Kamniške planine. Že trata okoli stavbe, ki jo krasijo različne skulpture, te pripravi na vtis, ki ga dobiš ob vstopu v galerijo. Prvi del je namenjen stvaritvam lastnika galerije, ki v glavnem oblikuje usnje. Slike, ki visijo po stenah so tako rekoč fantazijsko oblikovani reliefi iz usnja, pohištvo je domiselno sestavljeno iz ostankov starih kozolcev, dopolnjujejo pa ga izdelki zvarjeni iz verig.

Drugi del galerije je namenjen razstavam drugih umetnikov in kulturnim prireditvam.

Po ogledu galerije nam je naša dramska skupina pod vodstvom prof. Andrijana LAHA pripravila dramatizacijo avtobiografskega teksta Teliček in hrast ruskega pisatelja Aleksandra Solženicina. Treba je pohvaliti trud in prizadevanje skupine, da so pripravili tako težak tekst. V celoti jim je uspelo ustvariti mračno razpoloženje še bolj mračnega doživljanja pisatelja Solženicina v državi, kjer ima tajna policija oblast nad človekom in njegovim življenjem.

ZORAN GRIČAR in MARKO LENARČIČ (Alpinistični odsek Trbovlje) sta 24. februarja preplezala slap v Suhi Dolini (90°/60°—70°, 120 m)

Slap v Suhi dolini

Hodila sva po dolgi beli cesti, zamišljena, vsak v svojem svetu, prevzemal naju je ritem hoje, zazdelo se mi je, da bi lahko takole hodil v neskončnost. Potem pa se je izza ovinka prikazal najin Slap. Trije padajoči stolpi ledu v senci gozda čakajo na naju. Stopiva v zmrznjeno strugo potoka pod slapom in se zastrmiva vanj.

»Pretoplo je«, reče prijatelj, skrbi ga grmenje vode v desnem, največjem delu, in v potrdilo priletijo še veliki kosi ledu izpod vrha in se razbijejo ob vnožju. Tiho sva, voda pa šumi, vliva strah. Sprašujeva se: Ali bo zdržal? Samo še naju! Se bo sploh dalo plezati?... Potem se spogledava in roke same sežejo po opremi; natakneva dereze, pas, čelado, vzameva vrv, nekaj vijakov in v roke kladivo in cepin. Kot bi dobila pogum, stopiva po strugi do sosednjega stolpa. Spodaj je sveča strma (90°), potem postane položnejša. Tudi voda ne teče pod ledom, torej bo šlo.

Že sem pripet na konice derez in kladiv. Led prši od udarcev preko obraza, dereze iščejo oporo. Napeta strmina pa noče popustiti. Led je krhek in mnogokrat visim na že razpokanem. Vendar ne moreš vedno zabiti kladivo drugje, ni časa. Še kak meter in položnejše bo... Nekaj metrov višje uredim varovališče. Ob strani, kjer raste drevo. Pokličem prijatelja in že se zagrebe v strmino. Preklinja krhek led, vendar gre. Kmalu je čez, skok, in potem nadaljuje naprej. Še dobrih štirideset metrov, in pokliče me.

Na vrhu si podava roko in sestopiva po strmem gozdu, voda pa še šumi. Čez sosednji stolp pridrvijo veliki kosi ledu, da te kar stisne skupaj, vendar tu je sedaj le še bela cesta in tišina gozda.

Zoran Gričar



Plezanje po ledenem slapu (Foto: Oskar Dolenc)



Litostrojčani v gozdnem okolju Repanškove galerije (Foto: E. L.)



Naša dramska skupina nam je pripravila dramatizacijo avtobiografskega teksta ruskega pisatelja Aleksandra Solženicina (Foto: E. L.)

FOTOGRAFI!

Ne pozabite na nagradni razpis na temo ZGODOVINA NAŠA UČITELJICA! To je izziv vaši ustvarjalnosti. Skušajte z vašo fotografijo povedati nekaj več...!



Zakaj delovni prazniki?

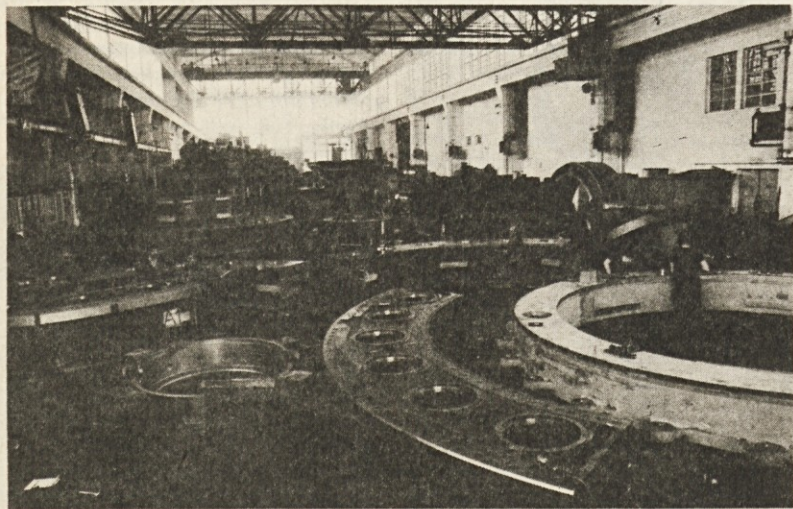
Ta zapis bi se moral glasiti nekako tako: prvomajske praznike smo proslavili svečano, brez velikih besed in parol, toda ponosni na dosežene rezultate, ki vzbujajo optimizem. Toda moramo biti realni, ker smo še vedno v obdobju stabilizacije. Imamo delo; to je pomembno, in če ga imamo, potem moramo delati tako, kot se od nas pričakuje in to na vseh področjih. Verjetno potem ne bi bilo takih težav, za katere lahko rečemo, da so največkrat subjektivne.

Zato moramo pohvaliti vse tiste delavce, ki so prvomajske praznike spremenili v delovni dan, in pograti vse tiste, ki so s svojim počasnim

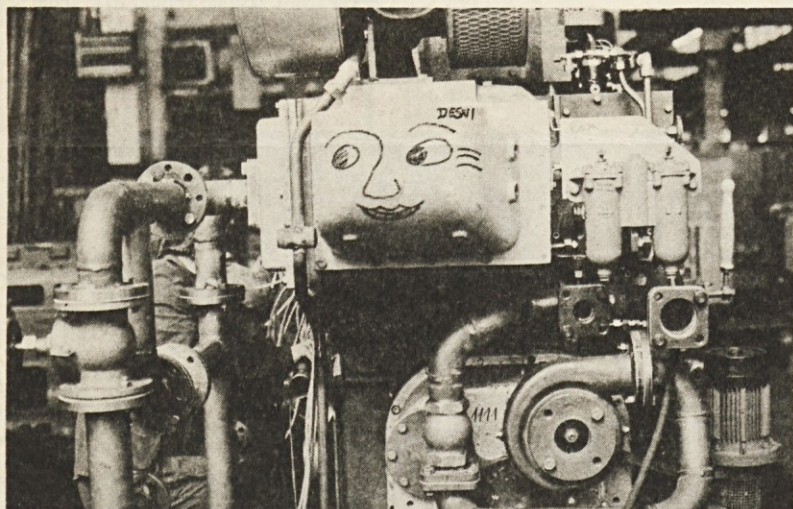
in slabim delom povzročili, da smo morali organizirati delo tudi med prazniki. V tozdu PZO smo izvajali površinsko zaščito in varili, in to na nujnih delih za hidroelektrarno HADITHA in EL VADO (Los Alamos v Novi Mehiki). Hidromehansko opremo za slednjo bi morali poslati še ta mesec, pa so spet zamude z dokaj vprašljivimi vzroki. Ne branimo se dela, pa čeravno med prazničnimi dnevi. Le vzroki morajo biti objektivno pogojeni.

Prvi maj pa je samo enkrat v letu in vsak delovni človek od tega dneva pričakuje sproščenost, ne pa vzdušje, ki ga obremenjuje!

J. Virag



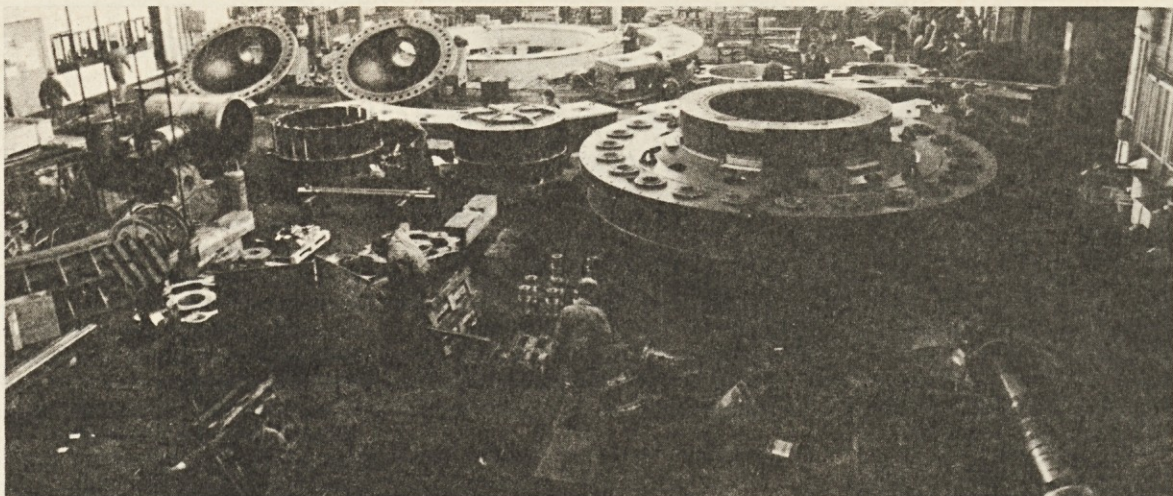
Pogled na premajhen montažni prostor, kjer se pod velikimi žerjavi montirajo velikanke kot je HE Haditha in MHE... (Foto: E. L.)



Humor v proizvodnji (Foto: t.š.)



Tovariš! Ura bo kmalu šest in mislim, da bo v tovarni dovolj prilike za tako delo.



Nekaj turbinskih delov imamo uskladiščenih tudi v montažnih jamah, ki jih bomo pravkar odprli (Foto: E. L.)

Poškodbe primeri, ki učijo

Poškodbe ali zdravstvene okvare delavcev nastajajo tudi zaradi prevelike varčnosti pri uporabi osebnih zaščitnih sredstev, bodisi samih delavcev ali temeljne organizacije.

Prvi primer:

Delavec je na strojnih škarjah na paleto zlagal odrezane kose pločvine dimenzije 10 × 100 × 200 mm. Teža jeklenega traku ni presegala 10 kg. Delo je opravljal v neposredni bližini strojnih škarij za rezanje pločvine. Ko je naložil na paleto že nekaj kosov pločvinastih trakov, je delavcu med delom spodrsnilo, tako da je padel po zloženi pločvini. V roki je imel odrezani jekleni trak, na katerega se je urezal po levi dlani. Do ureza je prišlo zato, ker je delavec pri delu uporabljal usnjene rokavice z enim prstom, ki so bile raztrgane po šivu ob palcu na dlani. Fraktura palca desne roke pa je nastala zato, ker se je delavec med padcem s to roko lovil. Na nesrečo se je ugovil na kup že zloženih trakov, na katera je padel prenešeni trak, ki ga je udaril in mu poškodoval palec desne roke.

Česa se lahko naučimo iz omenjene poškodbe?

Varčnost delavca je stala delovno organizacijo veliko, saj zahteva zdravljenje ureza in frakture palca desne roke z rehabilitacijo najmanj štirideset (40) delovnih dni. To pa je znatno več, kot stane en par usnjenih rokavic!

Drugi primer:

Mnogokrat je težko presoditi, kdaj so zaščitna sredstva oziroma oprema neuporabna oziroma neustrezna. Kot primer pogledimo varilca, ki je varil večji segret zvarjenec.

Varilec je stal na vročem zvarjencu. Ker mu je ostalo za variti še nekaj malega, je trmasto vztrajal na vročem varjencu, dokler ni končal. Ni pa pomislil na to, da bi se zavaroval pred visoko temperaturo zvarjenca. Imel je obute zaščitne čevlje z jekleno kapico in z izrabljeno gumo na podplatih. Prehod toplote skozi podplat je intenzivnejši pri tanjših plasteh gume oziroma usnja. Zaradi tega je delavec dobil po podplatih opekline III. stopnje.

Tudi tokrat se je pokazalo, da do opeklin ne bi prišlo, če bi uporabljal ustrezne zaščitne čevlje z debelejšo gumo, skozi katero bi bil prehod toplote sicer možen, vendar temperatura v notranjosti čevlja ne bi narasla nad dovoljeno mejo. Zdravljenje opekline je trajalo več kot 60 dni, izpad dohodka tozda je bil zelo velik v primerjavi z majhnim izdatkom za nove čevlje.

Zaradi varčevanja pri osebnih varnostnih sredstvih lahko izgubimo veliko več dohodka. Ti primeri govorijo samo o izgubljenem dohodku pri poškodbah na delu. Ko bomo izračunali, koliko dohodka izgubimo zaradi poškodb, nastalih zaradi slabih delovnih razmer, bomo pa ugotovili, da je vlaganje v človeka najcenejše!

S. Bertonecelj



Rezanje jeklarske svinje — mešanice žlindre in visokolegiranega jekla (Foto: t.š.)

Prihranek in večji učinek

Na pobudo Inštituta za varilstvo SR Slovenije je TOZD PUM organiziral demonstracijo uporabe eksotermnega kisikovega kopja za rezanje in razkosavanje zelo debelih, železnih in neželeznih kovin, armiranega betona, žlindre, jeklarskih in livarskih svinj kot tudi drugih neželeznih kovin in obzidave metalurških peči. Posebno primerna je ta metoda za pripravo livarskega in jeklarskega vložka in masivnih kosov, za odstranjevanje livnih in napajalnih sistemov masivnih ulitkov katere koli zlitine, kot tudi za prebijanje zalitih lukenj ulitkov.

Temperatura zgorevanja eksotermnega kopja je blizu 4000 °C. To omogoča ekonomično rezanje in visoko produktivnost.

V primerjavi z drugimi tovrstnimi postopki navaja firma BOCAMI naslednje rezultate:

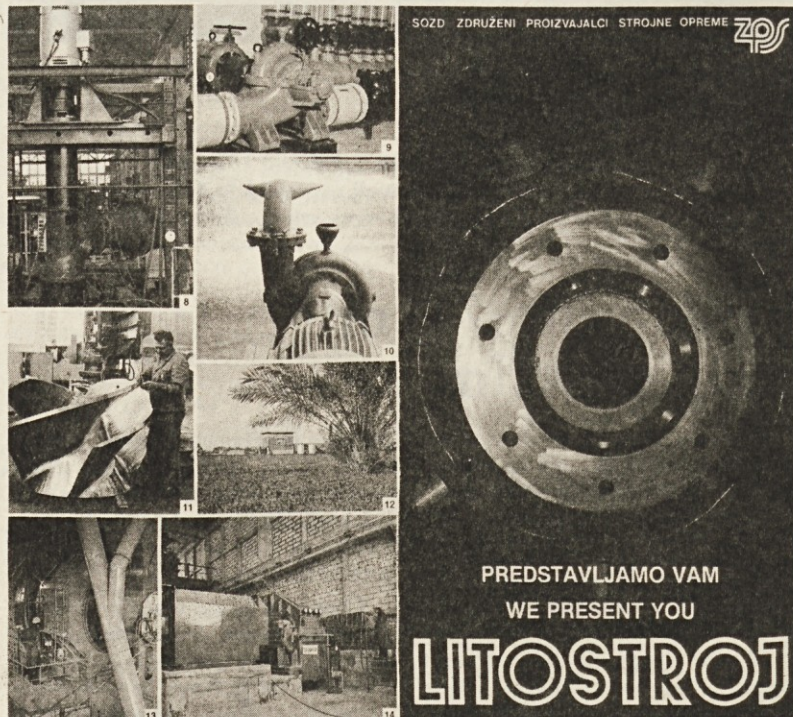
— prihranek časa	26 odst.
— povečanje izkoristka	24 odst.

— zmanjšanje porabe kisika	50 odst.
— zmanjšanje širine reza	37 odst.
— zmanjšanje odgora zgorevnega Fe	37 odst.

Zelo slikovito nam visoko storilnost tega postopka pokaže podatek, da je en sam delavec v jeklarni Piombino v 6—7 urah ob remontu izrezal skozi plašč in obzidavo plavža vstopna vrata v velikosti 2 × 3 m, pri tem pa porabil samo 27 eksotermnih kopij.

Strokovni delavci tozda PUM, ki so demonstracijo spremljali in merili porabo kisika, kopij in časa, so ocenili, da je postopek primeren tudi za našo rabo. Pri firmi BOCAMI bodo naročili primerno količino kopij, Inštitut za varilstvo pa bo izdelal regulator kisika z ustreznimi varnostnimi, merilnimi in grelnimi telesi.

A. Šuklje



PREDSTAVLJAMO VAM
WE PRESENT YOU

LITOSTROJ

Propagandni oddelek pri TOZD PROD je v začetku maja izdal splošni prospekt »Predstavljamo vam Litostroj«. Na majhnem in priročnem formatu so navedene najosnovnejše informacije o proizvodnem programu naše delovne organizacije — v slovenskem in angleškem jeziku. To pisno informacijo pa bogato in učinkovito dopolnjujejo barvne fotografije naših izdelkov. Prospekt je predvsem informativne narave (ne toliko strokoven kot ostali) in je namenjen najširšemu krogu obiskovalcev, čemur je prilagojena tudi visoka naklada.